

Johdatus filosofiaan

Luentomuistiinpanot

Marko Grönroos (magi@iki.fi)
10. syyskuuta - 19. marraskuuta 2003

HUOMAUTUS: Nämä luentomuistiinpanot saattavat olla jossain vastaavuussuhteessa luentojen asiasisällön kanssa. Muistiinpanoista voi kuitenkin nopeasti huomata, että ne ovat varsin sekavat, joten uskomusten suspensio niiden sisältöön voi osoittautua hyväksi menetelmäksi, jos haluaa olla episteemisesti hyveellinen.

Kursivoidulla ja lainausmerkeissä olevalla tekstillä voi olla jotain tekemistä sen kanssa, mitä luennoitsija on saattanut puhua, ja tavallisella kursivoimattomalla tekstillä voi olla jotain tekemistä sen kanssa, mitä luennoitsija on kenties kirjoittanut taululle.

Luento 1

10. syyskuuta 2003

- Luennoitsija: **Timo Kajamies** (tkajam@utu.fi)
- 24h, Tentti viimeisellä luennolla
- Mahdollista myös kirjatentinä, Soubert

Mitä on filosofia?

- Määritelmä

???

"(Emme keksi.) Etsitään filosofiaksi kutsuttu, jolta kysymme mitä filosofia on. Sitten etsimme toisen, ja katsomme onko hän samaa mieltä, jne. ... Tosin jotkut eivät ehkä haluaisi edes antaa vastausta. ... Ehkä kysymys itsessään on filosofinen kysymys?"

"Analyysin paradoksi: Miten tulisi analysoida jokin ilmiö? 'Miten meidän tulee analysoida hyvän teon käsitettä?' Otamme jonkin esimerkin, mikä on hyvä teko, mikä tekee teosta hyvän?"

"Filosofiassa pyritään hyvin usein antamaan määritelmiä käsitteille."

- analysandum -- analysans

"(jokin käsite määritellään jollain tavalla)"

"Katsotaan muunlaisia kysymyksiä ja katsotaan minkälaisia ne määritelmät oikeastaan ovat?"

x on y:n veli =df x on y:n miespuolinen sisarus

- Yritetään...

x on filosofi =df x on viisauden rakastaja (df = definition)

- Analyysin paradoksi

- informatiivisuus

... => x on y:n veli =df x on y:n veli

"jos tämä on tilanne, miten tämä välittää meille mitään uutta siitä miten joku on jonkun veli?"

x on filosofi =df x on filosofi

- toisin

x on filosofi =df x on etiikan asiantuntija

Vastaesimerkki: filosofi, joka ei ole etiikan asiantuntija

"Filosofit tähtäävät maksimaaliseen selkeyteen."

"Otetaan mukavampi tapa, pyritään esimerkkien kautta, mitä filosofeiksi kutsutut tekevät, löytämään määritelmä."

TIETO

- Tiedon luonne

- alkuperä

"voimmeko saada tietoa vain kokemuksen kautta, vai voimmeko saada tietoa, joka ei riipu kokemuksesta. Esimerkkinä matematiikan oppiminen. Aksioomat voisivat olla synnynnäisiä, tosin joidenkin filosofien mukaan kaikki tieto on lähtöisin kokemuksista. Joidenkin mukaan taas kaikki voi olla synnynnäistä. ... Esim. Barkley ajatteli,

että oliot ovat olemassa vain koska jokin havainnoi sitä jatkuvasti. Jos kukaan muu ei havainnoi, niin ainakin Jumala havainnoi."

- (Tiedon) ... rajat

"Jos tiedämme, että 2+2=4, tiedämmekö, että eutanasia on väärin."

- "pohjimmalsena kysymyksenä" (tiedon) ... mahdollisuus.

"Skeptikot kiistävät tiedon mahdollisuuden. Globaali, lokaali skeptisismi."

- = **EPISTEMOLOGIA** (eli tietoteoria)

"Toinen hyvin vahva alue filosofiassa... tiedon kohde... mikä sen todellisuuden, maailman luonne on?"

- Todellisuuden luonne

METAFYSIIKKA

"Mitä on olemassa, jos mitään?"

- Todellisuuden rakenne

- Oliokategoriat (metafyysinen kategoria) "olioluokka, johon kuuluvia olioita luonnehtivat tietyt piirteet."

- esim. ominaisuudet (värit, jne)

- esim. substanssit (ominaisuuksien kantajat).

"Riippuvuussuhteita... ominaisuudet riippuvat substansseista. ... onko substansseja? esim. Hume on pyrkinyt pääsemään eroon substanssien olemassaolosta ominaisuuksien avulla."

- Vapaa tahto

- determinismi

- miten voidaan sovittaa yhteen determinismi ja vapaa tahto?

- "Millaisia tulee olla substanssien, joilla on vapaa tahto?"

- Ajattelevat oliot vs uloitteiset oliot

- DUALISMI

- Mind-Body -ongelma

"Vapaa tahto on aika lähellä jo käytännön filosofiaa. ==>"

"Vapaasta tahdosta seuraa vastuun ongelma."

"Mitä on on moraalinen toiminta?"

MORAALI

- Vastuullisuus

- Tekojen oikeellisuus/vääryys

jne.

- Mitä hyvä & paha tarkoittavat?

"Eri käsityksiä siitä, mikä on hyvän ja pahan luonne."

"Ääripäinä on ensinnäkin käsitys objektiivisesta hyvästä ja pahasta. Toinen ääripää esim. moraalirealismia."

"Huom. realismin merkitys filosofiassa eri kuin katukielessä (jalat-

maassa). Filosofissa 'meistä riippumattomia...'. Vs. 'antirealistinen'.
Toinen esim. ei ole mitään faktoja oikein-vs-väärin, 'tappaminen on

väärin' == 'tappaminen BUU''

Luento 2

16. syyskuuta 2003

ARGUMENTTI

"Yksinkertaistaen, jonkinlaisten väite lauseiden joukkoja.
Argumentissa erotetaan kahden tyyppisiä osia: lähtökohdita (koska sitä tätä) ja tulos."

- joukko **propositioita**, joista jokin/jotkin ovat premissiä ja jokin johtopäätös.

"Ajatellaan lauseita, jotka ovat kielellisiä olioita."

- Esim. Lause 1: Mansikat ovat makeita
- Lause 2: Strawberries are sweet

"Kaksi lausetta, tyypiltään väitelauseita. Eri lauseet."

- $L1 \implies$ propositio $\Leftarrow L2$
    - "Tarkoittavat samaa, ilmaisevat saman proposition."
  - (propositio = väitelauseen **merkitys**).
    - Mansikat ovat makeita, siis pidän niistä.
    - Strawberries are sweet. Hence, I like them.
- (P1) ... premissit ...
(P2)
...
(P3)
----- "siispä", "näin ollen"
(J) johtopäätös

"Siispä-suhdetta on monen sortista, ainakin kahta eri päätyyppiä."

"Verrataan geometrian aksiomiin ja teoreemaan. Johtopäätös seuraa premissistä."

- Deduktiiviset / ei-deduktiiviset argumentit

"Koskee ym. viivan luonnetta. Deduktiivisissa viivan voima kovin suuri. Johtopäätös väistämätön, seuraa loogisesti."

- Deduktiiviset ---- J.P. seuraa loogisesti premissistä.
- Ei-deduktiiviset ----

"Deduktiivisesti validit argumentit. Mitkä ovat hyvä ja mitkä huonoja argumentteja."

- Deduktiivisten argumenttien ominaisuuksia
  - validi: silloin kun johtopäätös ei voi olla epätosi, mikäli premissit ovat totia. "Premissit pakottavat...(asioita käsitellään logiikan kurssilla enemmän)"
  - Terve (sound): validi ja premissit totia. "Lähtee tosista lähtökohdista."

"Ei katsota ei-deduktiivisiä argumentteja nyt."

"Argumentin muoto on hyvin ratkaisevassa osassa."

- Deduktiiviset argumentit ovat valideja MUOTONSA perusteella.

"Deduktiivinen validius koskee nimenomaan niiden muotoa."

- (1) Jos Suomella on presidentti, Suomi on tasavalta.
  - (2) Suomella on presidentti
-
- (J) Suomi on tasavalta.

- (1) Jos kuu on juustoa, niin Ranskan kuningas on kalju.
  - (2) Kuu on juustoa.
-
- (J) Ranskan kuningas on kalju.

"Molemmat ovat deduktiivisesti validit. Molemmat ovat samaa muotoa."

$p \rightarrow q$
 p
-----
 q

- Modus ponens

"Jos premissit ovat totia, tätä muotoa käytettäessä väistämättä tosi."

"Terveuden kannalta jälkimmäisessä argumentissa on jotain epäilyttävää. Johtopäätös on ilmeisen epätosi. Johtopäätös on validi, mutta ei terve."

- (1) Jos Ruotsilla on presidentti, niin Ruotsi on tasavalta.
  - (2) Ruotsi ei ole tasavalta.
-
- (K) Ruotsilla ei ole presidenttiä.

- (1) Jos kuu on juustoa, niin Ranskan kuningas on on kalju.
- (2) Ranskan kuningas ei ole kalju.

(J) Kuu ei ole juustoa.

"Kyseessä seuraavan tyyppinen argumentti."

$p \rightarrow q$

ei q

ei p

- Kyseessä modus tollendo tollens

(...selitellään päättelyä implikaatiolauseilla...)

- $(p \rightarrow q) \& q = p$ ei ole deduktiivisesti validi. "Mutta tieteellisissä... jossain... sitä voidaan käyttää. (tarkastellaan ensi kerralla, tms.)"

- Jokaiselle KONNEKTIIVILLE on olemassa ("tai voidaan muotoilla") oma totuustaulukkonsa.

(...totuustaulukkojen merkitystä ja käyttöä...)

... "Mahdolliset maailmat"

... "Rajoituksena on, että... ... tapaavat sisältää enemmän kuin kaksi premissiä."

... "Kuitenkin"...

- Esim. argumentista, joka on deduktiivisesti validi, sisältää todet premissit, MUTTA ei ole hyvä argumentti.

(1) T.H. on Suomen nykyinen presidentti

(P) T.H. on Suomen nykyinen presidentti

$p \rightarrow q$

p

$r \rightarrow t$

s

s

- Kyseessä kehämäinen argumentti (*petitio principii*, begging the question)

"On erilaisia tapoja arvioida argumentaatiota. Yksi on mekaaninen tapa (kuten yllä). Joskus täytyy vain harkita, ovatko argumentit uskottavia vain ei."

"Väittelystä opponentti yleensä kyseenalaistaa premissiä, jos argumentit muuten ovat ok."

"Tässä oli kyse propositiologiikasta. Voidaan kuitenkin nopeasti huomata tämän logiikan rajoittuneisuus."

- Esim.

(1) Kaikki koirat ovat nelijalkaisia

(2) Fido on koira

(J) Fido on nelijalkainen.

"Mikään laskusäännöistä ei voi johtaa tällaiseen. Tarvitaan sofistikoitumpi logiikka."

- Propositiologiikka ei riitä

"Tarvitaan järjestelmä, joka kykenee tämänkaltaisten kuvaamiseen."

- Predikaattilogiikka (riittää paremmin)
- Episteeminen logiikka "Pyrkii kuvaamaan tiedon käsitteen sisältävien propositioiden logiikkaa"

- deonttinen (eettisiä)
- modaali-logiikka
- ...

"Järjestelmiä joilla erilaisia argumentteja ja niiden loogisuutta on helppo käsitellä."

– Ei-deduktiiviset argumentit

- Induktiiviset
- Abduktiiviset

"Ensi kerralla... tieteenfilosofiaa(?)"

Luento 3

24. syyskuuta 2003

– Tentti luultavasti 26.11. (viimeisellä luennolla)

– Piimä-esimerkki:

- 75% haastatelluista kertoi pitävänsä piimästä
- 75% haastatelluista pitää piimästä
- 75% suomalaisista pitää piimästä

"Tarvitaan ei-deduktiivisia argumentteja, jotka johtavat meidän uuden informaation pariin."

(H): Vesi kiehuu 100C asteessa

"Pyritään simppeillä kokeella verifioimaan hypoteesi...toivotaan ettei hypoteesi falsifioituisi. Tämä kuitenkin muodostuu nopeasti hyvin vaikeaksi."

"Otetaan vettä, pata ja nuotio."

"Testausimplikaatio"

(TT): Jos kuumennamme padassa olevaa vettä (K), niin vesi alkaa kuplia mittarin näyttäessä lukemaa 100 (T).

"Nyt ajatus siitä, onko H paikkaansa pitävä vai ei, voidaan saada toteuttamalla testi."

H->(K->S)

"Jälkimmäisestä implikaatiosta voimme saada arvon T."

...(implikaation epäsymmetria)...

H: T/E

"Hypoteesi voi olla tosi tai epätosi riippumatta koetuloksesta."

"Hypoteeseja ei voida osoittaa tällaisella kokeella todeksi."

– Hypoteesin KONFIRMAATIO:

- positiivinen koetulos lisää hypoteesin todennäköisyyttä (uskottavuutta).

"Kokeillaan kuumentaa vettä eri paikoissa, eri mittareilla, jne."

"Eräänä kertana mittari näyttääkin lukemaa 96."

– Implikaatiossa H->(K->S)

S=E jolloin (K->S) jolloin H ei voi olla tosi.

– Falsifikaatio on deduktiivisesti validia.

- Mutta falsifikaation kohteena ei ole yksittäinen hypoteesi, vaan jokin suuremmasta hypoteesijoukosta

"Meillä on päähypoteesi (H), mutta myös apuhypoteeseja, kuten että ilmanpaine on vakio, että lämpömittari toimii, että olemme hereillä..."

"Yksittäinen hypoteesi... kokonainen teoria..."

"Mikä tahansa koko hypoteesijoukon hypoteeseista voi olla se, joka on epätosi."

(H & A1 & A2 & A3 & ... & An) -> (K->S)

Jos nyt S on epätosi,

ei-h TAI ei-A1 TAI ... ei-An on epätosi

"Verifikaatiota ei millään saada, konfirmaatiota ehkä jotenkin, ja falsifikaatiokin tuntuu hankalalta kun ei tiedetä mikä hypoteeseista oikeastaan falsifioitui."

"Koko induktiivinen päättely yleensä (esim piimäjuttu) - tämän tyyppistä argumentaatiota on kritisoitu tieteenfilosofian historiassa useasti."

– Hume

"Tunnettu induktion kritiikistä. Miksi induktiiviset päätelmät ovat aika epäilyttäviä."

– Hempel "1900-luvulla."

– Nelson Goodman "60-luvulla"

- "New Riddle of Induction -artikkeli"

"Humen ajatus induktion problemaattisuudesta, katsotaan esimerkillä."

"Kerätään yksittäistapauksia ja tehdään yleisiä hypoteeseja ja ennustuksia."

"Tutkimus haluaa tietää millaisia korpit ovat väriltään."

I:

Korppi a on musta

Korppi b on musta

Korppi c on musta

Korppi n on musta

Kaikki korpit ovat mustia ja (joten) seuraava havaittava korppi on musta.

"Hume sanoisi että näistä premiseistä pidä päätellä tuollaisia johtopäätöksiä, ellei niiden lisäksi oleteta jotain muuta."

Apuhypoteesi. Oletus siitä millainen maailma on."

– Hume: Argumentti I olettaa, että luonto on yhdenmukainen. Kun luonnon uniformisuusperiaate otetaan annettuna, niin aikaisemmista havainnoista voidaan deduktiivisesti päätellä tulevaisuutta koskeva johtopäätös.

– Onko luonnon uniformisuusperiaate uskottava vai ei?

"Humen mielestä joudutaan heti ongelmiin, kun aletaan puolustamaan UP:tä, koska kaikenlaiset sitä puolustavat argumentit jo olettavat UP:n"

– Hume: Argumentit UP:n puolesta KEHÄMÄISIÄ.

"Induktion kannalta ikävää."

"Mutta lähdetään nyt katsomaan (hyväksymällä UP 'kun muutakaan ei voi'."

"Sekä Hempel että Goodman ovat esittäneet ongelman koskien sitä millaiset havainnot konfirmoivat hypoteesia."

"Ymmärrämme intuitiivisesti, että veden kiehuminen sadassa asteessa konfirmoi hypoteesia H."

"Hempelin paradoksi, 'korppi-paradoksi'. Hypoteesi, jonka mukaan kaikki korpit ovat mustia."

(H): Kaikki korpit ovat mustia.

"Pyrimme konfirmoimaan hypoteesia. Mennään kaatopaikalle havainnoimaan. Kaikki korpit ovat mustia."

"Hempel: Hypoteesia voidaan muokata loogisesti ekvivalenttiin muotoon."

(H): Kaikki ei-mustat oliot ovat ei-korppeja.

(H) <-> (H'), joten kaikki havainnot, jotka konfirmoivat (H):ta (lisäävät sen todennäköisyyttä), konfirmoivat (H'):a ja päinvastoin.

"Mitä ovat sellaiset havainnot, jotka konfirmoivat H':a? Esimerkiksi liitu. Tällöin havainto liidusta konfirmoi sitä, että kaikki korpit ovat mustia. Tällöin H:ta saadaan konfirmoitua monella tavalla ilman että olemme nähneet yhtään korppia."

– Esim. Punainen omena, valkoinen liitu, jne. lisäävät hypoteesin (H) todennäköisyyttä.

"Tässä on oltava jotain mätää. Täytyy esittää vakuuttava esimerkki, miksi paradoksi olisi vain näennäinen, jolloin sen esittämä argumentti olisi epäuskottava."

– Reaktioita:

1) Havainto ei konfirmoi kaikkia hypoteesin kanssa ekvivalentteja

hypoteeseja.

"Puhutaan konfirmaation luonteesta. ... Minkälaista konfirmaatio on? Se ei noudata sellaista intuitiivista käsitystä, että hypoteesien ekvivalenssi... .."

2) Kiistetään periaate, jonka mukaan positiivinen koetulos lisää hypoteesin todennäköisyyttä.

3) Intuitio "common sense" siitä, että valkoinen liitu ei tue hypoteesia (H), on harhaanjohtava.

"3:n kannattaja ajattelee, 'kyllä se itse asiassa tukee, intuitio vaan ei ole niin luotettava'"

"Näitä vasta-argumentteja vastaan pitäisi esittää argumentteja miksi ne eivät pidä paikkaansa, jne."

"Goodmanin esittämä ongelma koskee samoja asioita, mutta on hieman erilainen. G puhuu Humen jutuista."

– Goodman

- H: Old riddle of induction
- G: New riddle of induction

"Vanha ongelma oli siis luonnon uniformisuuden olettamisesta. Goodmanilla se luuraa taustalla, mutta muotoilu on toisenlainen."

Argumentti (A)

Smaragdi A on vihreä

Smaragdi B on vihreä

Smaragdi C on vihreä

Smaragdi D on vihreä

Kaikki smaragdit ovat vihreitä ja seuraava havaittava smaragdi on vihreä.

"Goodman alkaa ihmettelemään sanaa vihreä. Mutta voimme ottaa

hypoteesien ilmaisemiseen uudenlaisia predikaatteja."

Green Blue

Grue Bleen

.....

Vihreä Sininen

Vihrinen Nisinen

X on vihrinen =df (i) x havaitaan ennen vuotta 2004 JA x on vihreä

TAI

(ii) X havaitaan vuonna 2004 tai sen jälkeen ja X on sininen.

Argumentti (B)

Smaragdi A on vihrinen

Smaragdi B on vihrinen

Smaragdi C on vihrinen

Smaragdi n on vihrinen (31.12.2003 klo 23:57)

Kaikki smaragdit ovat vihriisiä, jos seuraava (5 minuutin päästä tutkimamme) smaragdi on vihrinen.

==> Seuraavan smaragdin tulee olla SININEN

"Riippuen siitä millaisilla käsitteillä ilmaisemme hypoteesit, voimme saada aivan erilaisia ennusteita."

"Hyvin helpolla kielellisellä keinotellulla saadaan aikaan tilanne, että mikä tahansa hypoteesi on minkä tahansa havainnon tukema."

-> Mikä tahansa havainto tukee mitä tahansa hypoteesia.

"Vihreä on projisoituva predikaatti, joka toimii LU:ssa, vihrinen ei ole projisoituva."

Luento 4

1. lokakuuta 2003

"Viimeksi käsitelimme induktiivisia argumentteja, jotka vaikuttavat antavat meille uutta tietoa siitä, mistä pyrimme tietoa hankkimaan. Induktiossa oli kuitenkin monia ongelmia. Verifikaatio ja falsifikaatio ongelmia. Verifiointi täysin mahdotonta. Konfirmaatio ehkä jotenkin, siinäkin kaikenlaisista problematisoitavaa. Jäämme skeptiseen lopputulemaan, emme oikein kykene tekemään mitään induktioita, joten tieto joten niiden avulla yritämme saada, tulee ongelmalliseksi. Jonkinlainen skeptismi koskien induktion tuottamia uskomuksia."

"Puhumme nyt tiedon luonteesta. Mitä tieto oikeastaan on, mitä kuvittelemme saavuttavamme (kun induktioita tehdään). Arvioidaan myös skeptisimiä. Nyt siis tiedon käsitteilyn analyysia, ongelmia joihin siinä törmäämme."

– Jäsennystä:

- Tiedon luonne
  - ongelmia...

"Tarjotaan analyysi sille, mitä tarkoitetaan tiedolla. ... analyysija..."

- Analyysin ehdot
- Skeptisimi

"Katsotaan miten verbiä 'tietää' käytetään luonnollisessa kielessä."

– Tiedon käsitteen käyttötapa

- "Tiedän reitin Helsinkiin."
  - (Kompetenssi, osaaminen, taitaminen)
- "Tiedän Lassen" (tunnistaminen, "osaan tunnistaa nähdessäni")

----- ("perustavampi raja") -----
- "Tiedän Lassesta ja Liisasta" ("tiedän, että...")
- Tiedän, että karpässienet ovat myrkyllisiä.

"Kahden ensimmäisen ja kahden viimeisen välillä perustavampi raja. Juuri kahden jälkimmäisen tapaukset kiinnostavat epistemologiaa."

– Analyysin kohde:

S tietää, että p.

"S on tietäjä, episteeminen subjekti/agentti. p=propositio. Että-sana sanoo, että tiedon kohde (objekti) on propositio."

– Tieto on propositionaalinen asenne

- muita propositionaalisia asenteita: esim. uskomus, pelko, toive. "Asenteen kohteena on tämä propositio."

– Mitkä ovat tiedon välttämättömät ja riittävät ehdot?

p --> q

- p on q:n riittävä ehto

- q on p:n välttämätön ehto

– p on q:n välttämätön ja riittävä ehto:

(p-->q) JA (q->p)

ts.

p<-->q (p jos ja vain jos q)

... tieto <--> ehtoja ...

– S tietää, että p, joss

- (i) p on **tos**.
- (ii) S uskoo, että p.
- (iii) S on oikeutettu uskomaan, että p

"Tässä on nyt analyysi tiedon käsitteestä, joka on hyvin vanha ja paljon mainetta niittänyt analyysi. Tänä päivänäkin vielä hyvin juhlittu analyysi. Muotoilu tulee ihan Platonilta asti."

– Platon:

- Theaitetos (Platon hylkää)
- Menon (Platon hyväksyy)

TIEDON KLASSINEN ANALYYSI

"Pari muuta muotoilua:"

– Chisholm:

- S tietää, että p, joss
  - (i) P on tosi
  - (ii) S hyväksyy p:n
  - (iii) S:llä on adekvaattia evidenssiä p: puolesta

- Alfred Ayer: "Hieman eri tavalla, uskomusehto hieman vahvemmin esillä"

- S tietää, että p, joss
  - (i) p on tosi
  - (ii) S on varma, että p on tosi
  - (iii) S:llä on oikeus olla varma, että p on tosi

"Meillä episteemisinä toimijoin on tietynlaisia oikeuksia ja velvollisuuksia. ... Houkuttelee vetämään juttuja epistemologian ja moraalien välillä. ... Deontologinen epistemologia... luvan ja oikeuden tuominen mukaan."

"Nousee kysymyksiä, onko tämä pätevä analyysi? Voidaanko löytää vastaesimerkkejä? Voivatko nämä ehdot täytyä ilman, että henkilö tietää jotain tai henkilö tietää jotain ilman, että ehdot täyttyvät?"

- 1) Analyysin uskottavuus (--> ongelmia?(tiedon luonne) edellä)
- 2) totuus, (uskomus), oikeutus --> Analyysin ehdot (edellä)
- 3) Täyttyvätkö ehdot koskaan? --> Skeptismi (edellä)

"Mitä oikeastaan epäillään, miten epäillään, poljetaanko vain jalkaa ja sanotaan, 'en usko', vai pitääkö olla jotain argumenttejakin?"

"Vuonna 1963..."

- Edmund Gettier

"...julkaisi hyvin vaikutusvaltaisen ja paljon keskustelua herättäneen ERINOMAISEN artikkelin lehdessä Analysis. Vajaa kolme sivua, selkeä argumentti, selkeä johtopäätös. Saatavilla netistä 'Is justified true belief knowledge?' (Gettierin mielestä ei ole). Antaa kaksi esimerkkiä, joissa ehdot täyttyvät, mutta meillä siltikään ei ole tietoa."

"Artikkelissa on kaksi perusoletusta, jotka edellytetään ennen kuin lähdetään muotoilemaan argumenttia."

- Perusoletukset

- (1) S voi olla oikeutettu uskomaan, että p, vaikka p olisi epätosi.

"Jonkun mielestä tässä voi olla jotain mätää. Mutta asia ei ole näin selvä. Oikeutus ei vielä takaa, että uskomus on tosi."

- (2) Kaikille propositioille P:
  - jos S on oikeutettu uskomaan, että p JA
  - jos p:stä seuraa loogisesti q JA
  - jos S on tästä seuraussuhteesta tietoinen JA
  - päätelee p:n avulla q:n, NIIHIN
  - S on oikeutettu uskomaan, että q.

"Tämä vaikuttaa hyvin järkeenkäyvältä. 'Jos olen oikeutettu uskomaan johonkin asiaan, olen oikeutettu uskomaan sen kaikkiin loogisiin seuraamuksiin.'"

"Kaksi G:n esimerkkiä. Ensimmäisessä oletetaan, että Smith ja Jones hakevat tiettyä työpaikkaa ja Smith muodostaa uskomuksen, ja hänellä on hyvät perustelut uskonnukselleen."

- Smith & Jones & Työnhaku

- Smith uskoo: Jones saa työpaikan JA Jonesilla on 10 kolikkoa taskussa.

"Ajatellaan, että Smithillä on hyvää evidenssiä molemmille uskonnuksille. Pomo on sanonut Smithille että Jones saa työpaikan ja Jones on näyttänyt hänen taskussaan olevat rahat. Nyt tulee 2-oletus joka johtaa uuden uskomuksen:"

- Smith uskoo (myös): Miehellä, joka saa työpaikan, on 10 kolikkoa taskussaan.

"Kuten huomaamme, tässä on seuraamus. Hyvä homma."

"Nyt onkin niin, että tj teki käytännön pilan ja Smith onkin se, joka tulee saamaan työpaikan. Hajamielisenä miehenä hänellä sattuu olemaan 10 kolikkoa taskussaan. Mitä tästä seuraa?"

- Tosiasiat:
  - Smith saa paikan (tietämättään)
  - JA

hänellä on (tietämättään) 10 kolikkoa taskussaan.

==> Smithin uskomus on tosi ja perusteltu.

"Tässä on Gettierin esimerkki uskonnuksesta, joka on tosi ja

perusteltu, mutta ei tietoa."

"Toinen esimerkki. Mukaan astuu Brown ja astumme autojen maailmaan."

- Smith uskoo: Jones omistaa Fordin

"Smithillä on erittäin hyvää evidenssiä tästä, Jones on monesti vienyt hänet ajelulle tällä Fordilla. Hän on juuri ollut ajelulla Jonesin kanssa. Nokkelasti hän alkaa miettiä, missä toinen kaverini Brown mahtaa olla tällä hetkellä? Hän päätelee edellä tehdyn uskomuksen perusteella:"

- Smith uskoo: a) Jones omistaa Fordin TAI Brown on Bostonissa

"Miksi ensimmäisestä propositiosta seuraisi toinen ja miksi TAI:n sijaan ei voisi olla JA? Seuraavan muotoinen lause on loogisesti tosi:"

p	-->	(p	TAI	q)
T		T	T	T
T		T	T	E
E		T	E	T
E		T	E	E

"Lauseessa on piirteitä jotka johtavat tietynlaisiin paradokseihin. ... Deontisessa logikassa tällaiset lauseet ovat paradoksaalisia. 'Jos minä saan nauttia puuroa aamiaiseksi, niin saan nauttia puuroa aamiaiseksi JA (mitä tahansa muuta)' Gettierin juttu perustuu siihen, että tämän tyyppinen lause on loogisesti tosi."

- Lisäksi Smith uskoo: b) Jones omistaa Fordin TAI Brown on Barcelonassa.

- c) Jones omistaa Fordin TAI Brown on Brest-Litovskissa

"Hänellä on kaikki nämä uskomukset a-c."

- Tosiasiat:

- Jonesilla ei ole Fordia (hän on juuri myynyt Fordinsa / hän on vuokrannut vuokraamosta Fordin, jolla hän vie Smithin ajelulle)

- Brown ON Brest-Litovskissa

- ==> Smithin uskomus C on tosi.

- Perusteltu "Ainahan Jonesilla oli se Ford..."

"Tietääkö Smith, että Jones omistaa Fordin ja Brown on Brest-Litovskissa? Ei tietoa."

"Tosia ja perusteltuja uskonnuksia, jotka eivät ole tietoa --> tiedon klassinen analyysi on huono."

"Mitä vaihtoehtoja meillä on? Voimme hyväksyä sen, mitä Gettier tässä esittää. ... --> Tiedon käsitettä ei voida analysoida sen kummemmin. Toinen vaihtoehto on yrittää osoittaa, että Gettierin esimerkeissä on temppu, jolla näyttää... Yksi vaihtoehto on hyväksyä Gettierin kritiikki ja yrittää muotoilla tiedon analyysiä. Usein lisätty tiedon neljäs ehto. Katsotaan jotain tällaisia reaktioita."

"...millaisia uskonnuksia hyväksytään perustelluiksi... emme oikeastaan ole koskaan perusteltu uskomaan mihinkään, jonka tiedämme johtuvan jostain epätodesta (ÖÖÖÖ?)"

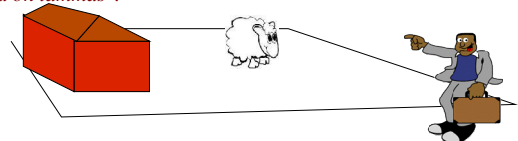
- Epätodet perusteet

"Mitään epätodista uskonnuksista pääteltyä ei voida oikeutetusti uskoa."

"Voimme konstruoida esimerkkejä, jotka eivät perustu minkäänlaiseen päättelyyn. Näistä nähdään ett vaatimus, että perusteet ovat ... on vahva. ... Mitään ei voida oikeutetusti uskoa epätodista premisseistä. ... Esimerkiksi..."

- Chisholmilla

"ISO PELTO, jossa lammis ja S (henkilö), joka tulee uskoneeksi, että "tuolla on lammis"."

S uskoo, että pellolla on lammis

S:n uskomus on perusteltu ("hän näkee sen")

Pellolla on talo, jonka takana on lammas.

S:n näkemä olio ei olekaan lammas, vaan ROBOTILAMMAS!!!

==> S:n uskomus, että pellolla on lammas, on tosi

S:n uskomus on perusteltu (hän näkee sen)

"Tietääkö S, että pellolla on lammas, vaikka pellolla onkin lammas,

josta hän ei tiedä mitään?"

"Onko tällainen Gettier-tyyppinen argumentti vakuuttava?"

"Onko meillä koskaan tämän parempia perusteita? ... Tiedosta tulee hyvin harvinainen ilmiö. Emme koskaan voi olla sellaisessa asemassa, että tiedämme."

Luento 5

8. lokakuuta 2003

"Viimeksi tiedon klassinen analyysi (TKA).

- Herra Gettierin kritiikki
- nostaa visaisia kysymyksiä.
- Esimerkit -> TKA:ta puutteellinen.
  - Esimerkit hieman omituisia.
  - Taustalla kuitenkin motiivi.
- Pitäisikö TKA:ta korjata?
  - Kiinteämpi yhteys oikeutuksen ja ... välille.
- Tulevia tänään:
  - Totuusteoria
  - Korrespondenssiteoria
  - Koherenssiteoria"

– Kumoamattomuus

- tieto vaatii sen, että ei ole sellaista totta propositionia, jonka uskominen kumoaisi oikeutuksen alkuperäiselle uskokselle.

"Ratkaisee Gettierin esimerkit."

-> Totuusehdosta redundantti

– Luotettavuus

Siirrytään flirttailemaan eksternalistisen teorian kautta."

"Minkälaiset prosessit... kun muodostetaan uskoksia."

– Edellytys uskoksien muodostusprosessin luotettavuudesta

"Relevanttien ... vastausten ajatus on läheinen."

"Jätetään TKA ja käsitellään oikeuttamista."

– TKA

- 1) totuus
- 2) uskomus
- 3) oikeutus

– Mitä on justifikaatio?

– Mitkä uskoksukset saavat oikeutuksen ja miten?

"Puhutaan oikeuttamisen "arkkitehtuurista", ..."

– OIKEUTETUN USKOMUSJÄRJESTELMÄN RAKENNE

"Mitä on oikeuttaminen, joka jyllää UJ:n sisällä?"

– PERUSTATEORIA (FOUNDATIONALISMI)

"Paljon mainetta niittänyt. Pitkä ja maineikas historia."

- Platon (rationalisti), Aristoteles (empiristi), Tuomas Akvinolainen, Descartes (rat.), Locke (emp.), Hume, ...
  - Klassinen (vahva) perustateoria

"Samaa mieltä oltiin siitä, mikä on oikeutetun uskoksjärjestelmän rakenne."

– Platon

"Ideoiden ja muotojen maailma, tiedämme näistä ideoista synnynnäisesti (Menon-dialogi)."

"Platon "tiedon kättilö, joka auttaa tietoa ulos ihmisistä.""

- Ideat ovat synnynnäisiä ja tarjoavat PERUSTAN, jolle kaikki tieto rakentuu.

– Aristoteles

"Kritisoi Platonin ideaoppia."

- Esim. matemaattiset proposiitot ovat itsestään selviä ja tarjoavat pohjan kaikelle tieteelliselle tiedolle.

"Itsestään selvyydellä tarkoitetaan erilaisia asioita. Epistemologiassa sellainen oikeutus, joka ie ole peräisin mistään uskoksien ulkopuolisesta uskoksuksesta."

- NOUS

"Järjen kyky, joka tavoittaa itsestään selviä tiedon objekteja."

– Descartes

"Tiedon hankkimisen menetelmät."

- intuitio/deduktio
- epäilyksettömät, selvät&tarkat "tiedon kohteet"

"Näistä voidaan dedusoida lisää tietoa."

"Descartes ei salli, että intuition kohteena on empiirinen asia."

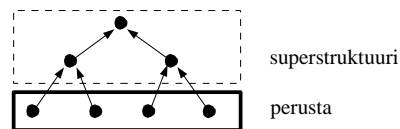
"Locke ja Hume tuovat mukaan empiirisistä asioita... ... tarjoavat muille uskoksille tukensa."

– Perususkoksukset vs superstruktuuriuskoksukset

↓

itsestäänselvyys, kumoamattomuus, korjaamattomuus, erehtymättömyys

"pyramidimalli"

"Jos kivijalka ei ole riittävän vankka, koko talo romahtaa."

"Perustana oleviin uskoksisiin ei kulje nuolia."

- Perususkoksukset ovat välittömästi oikeutettuja
- Superstruktuuriuskoksukset taas välillisesti

"Mitä uskoksukset loppujen lopuksi, mitkä ovat täysin epäilyksen ulkopuolella."

"Sellaiset, mitkä näyttävät minusta joltain. Sattuu, väsyttää."

– Klassinen perustateoria on liian vaativa ja johtaa SOLIPSISMIIN

(=> aivot astiassa -tilanteeseen)

- (Loogiset mahdollisuudet)
- ("Mahdolliset maailmat")
- (Vain "p ja ei-p" on mahdoton)

– Maltillinen perustateoria

- FALLIBILISMI

(= Miltei kaikki uskoksuksemme voivat olla epätosia.)

"Näkemyks, jonka mukaan melkein kaikki uskoksuksemme ovat sellaisia, että... .."

"Ehtojen täyttymisestä ei kannata uneksia, erehtymiselle täytyy antaa mahdollisuus."

"Miksei hylätä PT:tä?"

– Miksi perustateoria?

"Sekä klassisilla ja maltillisilla motiivi tietynlainen oikeuttamista luonnehtiva näkemyksvalikoima."

"Uskomus A. Monia oikeutusmahdollisuuksia."

1. A:n oikeutus on peräisin uskomuksesta B, joka ei ole oikeutettu. + A
↑
2. A:n oikeutus on peräisin uskomuksesta B, jonka oikeutus on peräisin uskomuksesta C, jne ... → C → B → A
AD INFINITUM
3. A:n oikeutus on peräisin uskomuksesta B, jonka oikeutus on peräisin uskomuksesta A.
"Oikeuttavat toinen toisensa."
A ↔ B
4. A:n oikeutus on peräisin uskomuksesta B, joka on itsessään, vailla ulkoista tukea, oikeutettu. + A
↑
+ B

"Jos haluamme kritisoida perustateoriaa, esitämme vastaväitteen, uskomuksen oikeutus on aina peräisin toisesta uskomuksesta. Perustateoreetikko laiminlyö oikeuttamista koskevaa periaatetta. Meillä pitäisi olla hyvät syyt uskomaa B:hen."

Kritiikki: Perususkomukset on hyväksyttävä ilman hyviä syitä. Mutta mitään ei tule hyväksyä ilman hyviä syitä. (EVIDENTIALISMI)

"Seuraavaksi katsotaan muunlaista kritiikkiä perustateoriaa vastaan. Internalismi. Sitten koherenssiteoria."

Luento 6

15. lokakuuta 2003

"Jatkamme vielä tietoteoriasta. Oikeuttamisesta ja totuudesta. Sitten skeptisimiä, mitä sen tyyppisiä on, mitä reaktioita siihen on. Sitten siirrytään metafysiikkaan."

"Viimeksi puhuimme perustateoriasta. ääretön perusteluiden regressio, kehämäinen tilanne vältettävä, siksi on omaksuttava tiettyjä asioita ilman ulkopuolista evidenssiä. Muuten ei ole oikeutettuja uskomuksia lainkaan."

"Kumoutumattomuus, itsestäänselvyys luonnehtivat perususkomuksia."

"Nyt hieman erilaista oikeuttamisen teoriaa. Hieman ongelmallinen, mutta kuitenkin."

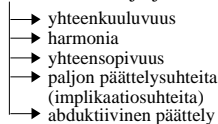
KOHERENSSITEORIA (lauttamalli)

"Puhutaan koherentismista. Teoria oikeuttamisesta."

"KT:n kannattajien motivaationa on se, etteivät PT:ikot kykene antamaan hyviä syitä perususkomuksien hyväksymiselle. Periaate: 'koskaan ei pidä uskoa mihinkään ilman hyviä syitä.'"

"Siinä kun PT:n ajatus oli pyramidimalli, KT:n ajatus on lauttamalli. KT:n määrittävä piirre on että ollaan siirrytty 'epistemologisesta atomismista' kohti holismia."

- Holistisuus
- Uskomus on oikeutettu, joss se on koherentin uskomusjärjestelmän osa.

"Kysymykseksi nousee, mitä on koherenssi? Luonnehdittu monella eri tavalla. Suurpiirteisesti: yhteенkuuluvuus, sisäinen harmonia"

"Vaikea luonnehtia."

"Uskomusten välinen kilpailu, mikä pääsee osaksi UJ:ää. Kun otetaan UJ:stä uskomusvaihtoehtoja. Joka parhaiten selittyy taustajärjestelmän kanssa, valitaan. Koheroi TJ:n kanssa. On koherentti..."

"Mikä on selitys, mikä pseudoselitys? Ei pohdita tätä."

"Koherenssi on UJ:n sisäinen ominaisuus. Jos teemme eroa uskomusten ja faktojen välillä."

- Kuva: ympyrä (U-järjestelmä), sisällä pampuloita (uskomuksia). Ympyrän ulkopuolella rajaviiva, jonka toisella puolella "Maailma (faktat)". Maailmassa faktoja F1, f2, ... Fn.

"UJ:n koherenssi käsittelee vain UJ:n sisällä vallitsevaa koherenssia, ei koherenssia UJ:n ja maailman välillä."

"Koherenttisuus ei siis kerro mitään siitä, vastaavatko uskomukset tosiasioita."

"Meillä on tällöin vaihtoehtoisia UJ:itä, jotka ovat koherentteja. Lisäksi U1 ja U2 ovat ristiriidassa toistensa kanssa. Toinen sisältää toisen UJ:n uskomusten negaatioita."

"Kuitenkin jos vaaditaan varmuutta uskomusten ja maailman välillä, tiedosta tulee kovin harvinainen ilmiö."

"UJ:t varmastiakaan eivät ole äärettömiä (paitsi keskiajalla puhuttiin että Jumalalla:lla on ääretön UJ). UJ:llä on siten kehämäinen oikeutus. Tällaisiin kehiin ei filosofin pidä sitoutua (voidaan ajatella). KT ehkä erottelee hyvistä ja huonoista kehämäisyksistä. Mikä ne

erottelee?"

"KT:ikko, luovuttamalla PT:n, ajautuu ongelmiin, joiden perusteella PT:ikko hyväksyy oman teoriansa."

"Nyt kun KT on todettu ongelmalliseksi, jotkut ovat muotoilleet 3. tyyppistä teoriaa. Sellaiset perustateoriat, joihin on tuetu mukaan KT:n elementtejä."

- on muotoiltu perustateorioita koherenssiteoreettisin elementein

"Mitkään uskomukset eivät ole aivan oikeutettuja, mutta ne ovat kuitenkin painavampia kuin toiset. UJ:n reunalla on uskomuksia, joista luovutaan aika nopeasti, jos maailma tarjoaa vastakkaista evidenssiä. Mitä lähemmäs siirrytään, sitä hanakammin pidämme uskomuksista kiinni. Keskustassa 'matemaattisia', ulompana 'empiirisiä'. [Quire]"

"Koherenssiteoriasta siis se, ettei mikään U ole itsessään oikeutettu, PT:stä se, etteivät kaikki U:t ole tasavahvassa asemassa."

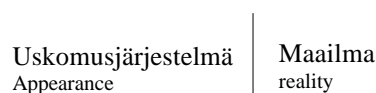
"Seuraavaksi totuusehtoa, esitellään lyhyesti muutama totuusteoria."

TOTUUS

- Korrespondenssi

- Propositio on tosi, joss se vastaa vallitsevaa faktaa.

"Tässä on kyse koherenssiteorian kykenemättömyydestä sanoa, onko uskomus tosi."

- Mitä tarkoittaa korrespondenssi ("vastaavuussuhde")

"Jos sanomme, että meillä on jokin uskomus. Bertrand Russelin esim."

- Esim. Othello luulee, että Desdemona rakastaa Cassista.

"Mitä meidän täytyy olettaa ... jotta ... vastaavaksi..."

"Lauseen käsitteillä on vastineensa maailmassa."

Othello -->

Luuleminen --> (jotain)

Desdemona --> (henkilö)

rakastaa -->

"Jos lause on tosi, ..."

- Edellyttää abstraktien olioiden olemassaoloa.

"Jo Platonista lähtien pohdittu pitäisikö abstraktien asioiden olemassaoloa hyväksyä vaiko ei? Platonin mielestä joo, joidenkin (nominalistien) mielestä ei, vaan on olemassa vain yksittäisiä partikulaarisia olioita. Esim. rakastamista olioista riippumatta ei ole. Korrespondenssiteoria kuitenkin helposti johtaa tällaisiin ontologisiin sitoumuksiin (abstraktien olioiden olemassaoloon)."

"Toinen KPT:aa vastaan esitetty kritiikki... onko propositionia

olemassa vai ei? KPT:n mukaan propositioita on olemassa."

"Jos tällaista ei haluta, ... täytyy antaa KPT:sta luonnehdinta, joka ei edellytä... .. suhteen..."

"Puhutaan realistisesta totuusteoriasta, kun totuus on suhteellinen... .. joka vallitsee UJ:n ja ulkopuolisen, siitä riippumattoman todellisuuden välillä."

– Realistisuus

"KPT:n ongelmallisuuden vuoksi monet kannattavat koherenssiteoriaa."

– Koherenssiteoria (totuuden)

- Propositio on tosi, joss se on koherentin uskomusjärjestelmän osa.
- Vastaväite: vaihtoehdot, koherentit järjestelmät, jotka ovat keskenään yhteensopimattomia.

"Kriitikon mielestä koherenssiteorian kannattaja hylkää ristiriitaisuus... .. jutun. Eli hylkää, että P ja ei-P eivät voi olla tosia."

"Esim. täysin fiktiiviset tarinat, jotka ovat sisäisesti koherentteja, olisivat tosia."

"Aika ilmeinen kritiikki. Totuuden koherenssiteoria ei ole kovinkaan suosittu."

"Yhdysvalloissa vallitsi joitakin vuosikymmeniä sitten, 1800-1900-luvun vaihteessa:"

– Pragmatismi

- Dewey, C.S. Lewis, Peirce, William James

"Totuuden kannalta on hyvin merkittävää käytännön toimivuus."

- Totta on se, mikä käytännössä toimii. (usefulness, käyttökelpoisuus)

"Todet uskomukset ovat sellaisia, mitkä ovat käytännön tilanteissa käyttökelpoisia."

"Ajatellaan vaikka matemaattista uskomusta, kuten $2+2=4$. Vaikka kaupasta lähtiessämme. Raejuustoa jääkaapissa, tulee nälkä, uskomuksesta on hyötyä."

"On tavoitettu jotain, mikä varmaan liittyy totuuden ja epätotuuden käsitteisiin."

– Instrumentalism (”lähellä oleva ajatus”)

"Pragmatismi kohtaa vastaväitteen, joka perustuu realistiseen ajatukseen. .... (jotain outoa)"

"Tähän vastaväitteeseen on reagoitu: pragmatistisen UJ:n läheneminen totuutta on jatkuva prosessi. ... (jotain)"

"On sanottu että, koska nämä totuusteoriat ajautuvat ongelmiin, pitää hylätä koko totuuden käsite. Pitää lakata käyttämästä sitä."

– Deflationarismi, Redundanssiteoria

"Ainakin hyvin monissa asioissa totuuden käsite voidaan pudottaa pois. Esim. sanon,"

- 1) Jääkaapissa on purkki raejuustoa
- 2) On totta, että jääkaapissa on purkki raejuustoa.

"Mitä eroa 2:lla on 1:seen? 2:ssa sanon saman asian kuin 1:ssä, mutta laitan kaiken auktoriteettini tavallaan peliin. Mutta yhtä hyvin 'on totta':n voi pudottaa pois."

'Jääkaapissa on purkki raejuustoa', joss jääkaapissa on purkki raejuustoa. ("huomaa lainausmerkit")

- Disquotational theory

"Totuusteoria on vain jotain lainausmerkkien poistamista."

"Joidenkin mielestä saanosen tosi ja totuus käyttäminen on musteen tuhlausta ja äänihuulien liikakäyttöä."

"Jopa deflationaristit tarvitsevat totuuden käsitettä tietyissä tilanteissa."

- Deflationaristi:
  - Totuuden käsitettä tarvitaan lyhentämään äärettömiä disjunktiolauseita.
- esim. Kaikki, mitä A.Lind sanoo, on totta.
- Jos A.L. sanoo lumen olevan valkoista, niin lumi on valkoista.
- Jos A.L. sanoo kärpässien olevan myrkyllisiä, niin kärpässien

ovat myrkyllisiä.

- ....

"Pitää käydä kaikki lauseet, joita A.L. voi sanoa. Emme kykene formuloimaan ääretöntä disjunktiolauseita. Totuus on tässä kätevä juttu (TMS), mutta se ei kuitenkaan...(jotain)"

SKEPTISMI

"Olemme nyt pohtineet mitä on tieto (kolme porrasta), ..., oikeutus, PT, KHT, hybriditeoriat, totuusteoriat, koherenssi..., pragmatismi..."

"Mitä vaadimme silloin, kun sanomme, mitään? Tietääkö kukaan koskaan mitään? Täytyvätkö nämä ehdot koskaan? Skeptikko vastaa tähän kieltevästi."

– Antiikki:

- Platonin Akatemian skeptikot (Carneades)

"Platonin ajatus oli, että tiedämme kovin paljon. Synnynnäiset asiat, joista pitää ottaa selvää. Akatemian skeptikoiden mielestä emme tiedä yhtään mitään."

- Akatemian skeptikot (Carneades):

- Emme tiedä mitään

- Mistäs tiedät?

- Pyrrholaisuus (Sextus Empiricus)

"S.E. muotoili Pyrrhon skeptisen koulukunnan esittämiä asioita. (kirja *Outlines of Pyrrhonism*)"

"Pyrrholaiset eivät esitä ym. väitettä, vaan ovat varovaisempia. Sanovat, että meidän pitää välttyä tekemästä arvostelmia/uskomuksia mistään asiasta. Kaikissa tilanteissa voidaan esittää yhtä vakuuttavia argumentteja uskomuksen puolesta ja sitä vastaan, joten täytyy elää vailla mitään uskomuksia."

- Suspension of judgement

- uskomuksista on pidättäydyttävä

"Pyrrholaisen argumentti tämän puolesta:"

- KRITEERIN ONGELMA

"Kysymys: mitkä ovat tiedon rajat?"

– Mitä tiedämme?

--> vaaditaan **kriteerit**

"Erottavat merkit, standardit, sille mitkä tekevät tiedostoa tietoa?"

"Mistä saamme nämä kriteerit?"

"Meillä täytyy olla tiedon instansseja, joista voimme päätellä säännön."

--> yksittäiset tiedon instanssit

---> (takaisin kysymykseen, mitä tiedämme)

"Kehämäinen tilanne"

– Kriteerit <-> instanssit

==> **skeptismi**

– Chisholm

"Skeptismi on siis seuraus kykenemättömydestämme muotoilla yleisiä kriteerejä, sekä kykenemättömydestä antaa instansseja."

– Uusi aika: Descartes (meditaatiot)

"Mm. argumentti joka koskee ulkomaailman olemassaoloa. Esim. Onko minun kädessäni liitu? Jotta voin vastata, täytyy selvittää hallusinoinko, olenko unessa?"

- Uniargumentti: ei ole kriteerejä uni- ja valvetilojen erottelulle

"Jos ei ole kriteerejä sille, olenko unessa vai en, ei ole kriteerejä..."

(1) Jos en tiedä, onko skeptismi tosi, en tiedä, onko edessäni käsi.

(2) Emme tiedä, onko skeptismi tosi.

(3) En tiedä, onko edessäni käsi.

"Erotus lokaalista ja globaalista skeptismistä. Pyrrholaiset päätyivät globaaliin skeptismiin. Kaikki propositiot ovat sellaisia, että emme voi tietää."

"Skeptismiä on yritetty voittaa monella tavalla. Ensi kerralla katsomme yhtä vastausyritystä."

Luento 7

22. lokakuuta 2003

– Tenti 26, päivä marraskuuta

"Jatkamme skeptisistä. Viimeksi puhetta pyrrholaisuudesta ja Platonin akatemian skeptisistä."

"Pyrrholaisten motivaatio sille, että pyrkivät välttämään dogmatismia, välttämään uskomusten muodostuksesta, ja pyrkivät pidättäytymisen, suspension tilaan, ei ollut tietoteoreettinen motivaatio. Heidän tavoitteensa oli mielenrauhan ja hyvän elämän saavuttaminen, jonkinlainen mentaalinen rauhallisuus, tyyneys. Koska mielipiteet, uskomukset vetivät meitä eri suuntiin, mielenrauhan saavuttaa parhaiten pidättäytymällä uskomusten muodostamisesta. Vasta tämän jälkeen skeptismi on saanut tietoteoreettisen...(jotain)."

"Viimeksi tuli kriteerin ongelma. Chisholm. Foundations of Knowing -kirja."

K --> I

"Kriteerit --> tiedon instanssit, joiden perusteella kriteereitä muotoilemme."

"Miten identifioidaan hyvät uskomukset pahoista uskomuksista."

I --> K

"Johtaa kehämäiseen tilanteeseen. Emme pääse käsiksi instansseihin sen paremmin kuin kriteereihinkään. Ajaudumme skeptisiin tuloksiin, emme tiedä mitä tiedämme."

==> skeptismi

emme tiedä, mitä tiedämme

"Emme voi saavuttaa, tilaa, jossa voisimme sanoa uskomuksistamme mitkä ovat tietoa ja mitkä eivät."

"Operoimme tässä koko ajan internalistisen teorian sisällä. Ym. ajatuksesta (emme tiedä mitä tiedämme) seuraa skeptismi."

Jos tiedämme, että p, niin tiedämme tietävämme, että p.

Emme tiedä tietävämme, että p.

Emme tiedä, että p.

"(ylimmän proposition) tiedämme==>kk-teesi"

"Internalismi. Kognitiivinen aksessi, voi tavoittaa...(jotain). Sen sijaan eksternalistit, jotka eivät vaadi mahdollisuutta päästä uskomusten perusteisiin, sallii meidän tietää kaikenlaista, vaikka emme tietäisi, että tiedämme."

"Oletamme tässä internalismin todeksi. Eksternalismi on aika uusi juttu, jota on puolusteltu ja kovasti haukuttu. Oletamme tässä että se ei pidä paikkaansa."

- (i) Jos emme tiedä, onko skeptismi tosi, emme tiedä, onko ulkomaailma olemassa.
- (ii) Emme tiedä, onko skeptismi tosi ("kriteerin ongelmasta")

(J) Emme tiedä, onko ulkomaailma olemassa.

"Tässä päädyimme ulkomaailmaan koskevaan skeptisismiin ja yhteen ratkaisuyritykseen siihen, Common Sense -ratkaisuun."

"Palataan takaisin kriteerin ongelmaan. Mitä ratkaisuja meillä voisi olla tähän tilanteeseen, erityisesti sellaisia, jotka eivät ole skeptisiä. Kaksi erityyppistä vastausvaihtoehtoa. Ensimmäkin pyrimme formuloimaan yleisiä tiedon kriteerejä, joista lähdemme kohti instansseja, tai toiseksi, meillä on instansseja, joista lähdemme formuloimaan yleisiä kriteerejä."

- 1) **Metodismi:** Kriteerit ennen instansseja.
  - △ esim. Locke, (ehkä) Descartes, Hume
- 2) **Partikularismi:** Instanssit ennen kriteerejä.
  - △ esim. Moore, Chisholm

"Chisholmilla on hyvin monimutkainen "adverbiaalinen" havainnon teoria. Sen pohjalta hän rakentaa partikularistisen ratkaisun kriteerin ongelmaan. C pitää ratkaisuaan Mooren ratkaisusta kehitettynä."

Moore ---> **Common sense** -ratkaisuyritys
pohjana: Common sense -truismit

"Esim. tuo kirjalyhy on lähempänä kuin tuo piironki."

"Mooren ajatuksena on, että käännetään skeptinen argumentti pääläelleen."

- (i) Tiedän, että edessäni on käsi.
- (ii) Jos tiedän, että edessäni on käsi, on olemassa ulkomaailma.
- (iii) Jos tiedämme, että ulkomaailma on olemassa, tiedämme, että skeptismi ei ole tosi.

(J) Tiedämme, että skeptismi ei ole tosi.

"Vastaava argumentti kuin yllä, mutta nähtynä toisesta suunnasta."

"Partikularistinen ratkaisu. Otamme common sense -esimerkin."

"Vaikuttaa hyvin yksinkertailta. Kysymykseksi nousee se, tai mitä skeptikko kysyisi, 'mutta tiedätkö että edessäni on käsi?'"

"Moore oli pitämässä luentoa jossain, ehkä Berkeleyssä. Luentosalissa oli katossa läpinäkymättömiä, mutta valoa läpäiseviä paneeleja, joista valo pääsi tulemaan sisälle. Moore luennoi Common sense -filosofiastaan ja antoi esimerkkeinä CS-truismeista mm. 'auringonsäteet läpäisevät katon ja valaisevat huonetta.' Paikalla olijat kuitenkin tiesivät, että katto oli läpinäkymätön ja levyjen takana olikin voimakkaita lamppeja. Kun joku ilkeämielinen huomautti asiasta Moorelle, Moore sanoi: "**Oh dear me**", ja siirtyi seuraavaan asiaan."

"Kenties jokin sellainen mahdollisuus, että Moore ei havainnoikaan kättään, olisi paikkansapitävä."

"Tässä kuitenkin vastakkain skeptikon sana Mooren sanaa vastaa, eikä kiistaa tunnu voitavan olla ratkaistavissa. Skeptikon mukaan:"

– Skeptikko: Moore ajautuu dogmatismiin (i)-premississä.

"Chisholmin versio aiheesta on se, että hän sanoo, että CS-uskomuksiin on parasta luottaa, jollei kyseisessä tilanteessa mikään sano sitä vastaan. Skeptikko vastaa...(jotain)... Chisholm sanoo lopulta, että voimme vastata kriteerin ongelmaan ainoastaan kehämäisesti. Skeptikko ei tähän usko, mutta skeptikolle ei sitten voida mitään antaa."

"Kriteerin ongelma on siis hyvin vaikea ongelma."

"Skeptismiä on monenlaista, ulkomaailmaa, Humeen induktiota, eettisiä faktoja koskevaa, muita mentaalisia olioita kuin itseään (other minds -ongelma)."

"Siirrytään pois tietoteoreettisesta osuudesta... Mutta Moore esiintyy edelleen. Hyppäämme metafysiikkaan. Katsomme ainakin yhtä MF:n perusongelmaa, vapauden ongelmaa ja sitten ehkä, ajasta riippuen, Jumalan olemassaolon todistuksia, pahan ongelmaa, tms."

VAPAAUS

"Mitä se on, onko sitä?"

"Skeptinen ajattelu näyttää edelleen siinä mielessä, että joidenkuiden kannan mukaan emme ole vapaita, eli olemme skeptikkoja vapauden suhteen."

"Onko mitään ongelmaa? Eikö näyttäisi ilmiselvältä, että olemme vapaita toimijoita. Olisin esim. voinut tehdä jonkin toisen valinnan 3 varttia sitten kuin tulla tänne, lähteä vaikka oluelle, mutta tulinkin sitten tänne. Tulinkin sitten tänne ja olin mielestäni vapaa toimija. Miltäis olisi tuntunut, jos olisin lähtenyt oluelle? Minun olisi pitänyt tulla pitämään luentoa, mutta toimin vastuuttomasti jättämättä tulematta. Jos en olisi ollut vapaa, jos vaikka minut oltaisiin haettu työhuoneestani aseella uhattuja sanottu, ett "nyt lähdet kaljalle", en ehkä olisi...niin pahalla...(jotain). Intiimi suhde vapauteen, voin tehdä jotain tekoja. Vapaus tuo esiin myös moraalisia vastuukysymyksiä. Minua voidaan syyttää tai kiittää sen perusteella...(jotain) Ajatus siitä, että minulla ei ole ... tekisi minusta moraalisesti syyttömän, eikä minua voisi kiittääkään, koneen kaltainen."

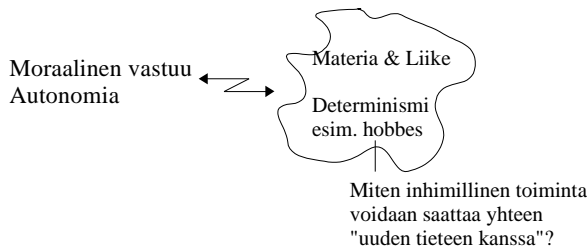
– Moraalinen vastuullisuus

– Autonomia

"Nämä kietoutuvat toisiinsa vapauden käsitteen kautta. Vaaditaan itsellemme vapaus, jotta meitä voidaan kutsua ihmisiksi, inhimillisiksi olioiksi. Jos ei vapautta, ei myöskään mitään vastuuta."

"On kuitenkin osoittautunut, että ei ole mitenkään helppoa pitää

kiinni näistä intuitioista. Näyttäisi siltä, että voitaisiin esittää argumentteja sen puolesta, että vapautta ei ole."

"...Aristoteles erotteli toisistaan erilaisia syyn tyyppjä, teleologinen syy, formaalinen syy, jne. Erilaisia syyn käsitteitä. Kun kysytään oliosta, miksi, vastaaminen edellyttää kaikkien syiden eksplikoimista auki."

"Keskiajalla (Akvinolainen, jne) pidettiin Aristoteleen ajattelusta kiinni. Yrittivät tuoda kristillisen teologian Aristoteleen ajatteluun kiinni. Keskiajan jälkeen kuvio muuttui totaalisesti. Monet uuden ajan ajattelijat (Bacon, Hobbes, Descartes) ajattelivat, ettei tieteellisessä selittämisessä tulisi kiinnittää huomiota kuin vain aiheuttavaan syyhyn, mekaaniseen syyhyn. Materiaalinen maailma, liikkeet, liikkeen lait, voidaan tarjota täydellinen selitys luonnon tapahtumista. (Kuva1). Tästä seurasi determinismi. Hobbesin käsittelemä yksi tilanne: miten selitetään inhimillinen toiminta siten, että se .... inhimillisen toiminnan selittäminen tieteellisesti respektabelina."

– Miten inhimillinen toiminta voidaan saattaa yhteen "uuden tieteen" kanssa?

- Voluntas
  - halu
  - will (desires)

"Halu vaikea selittää uuden tieteen avulla. Miten se kuvataan siten, että se on yhteensopiva sen kanssa?"

- Hobbes: Voluntaarinen toiminta on sitä, että henkilö toimii halunsa mukaisesti. Halu on kuvattavissa liikkeenä haluttavaa kohdetta kohti.

"Haluni aikaansaa, että kurotan tuoppia kohti, ja aikaansaa toimintaa."

- (...Hobbes): Halut ovat edelleen aikaisempien liikkeiden determinoimia.

"(Sivuhuomaus:) voluntarismi-sanaa ei käytetä vapaan tahdon problematiikassa. Doksastinen voluntarismi, jossa ajatuksena on se, että uskomukset ovat vallassani. Tuomion langettaminen uskomuksille on tahdosta riippuvaista."

"Ongelmana tässä mekanistisen selityksen tarve ja toisaalta moraalii liittyvä...(jotain), jotka eivät kauhean hyvin kohtaa."

Argumentti vapaata tahtoa vastaan

- (i) Joko determinismi tai indeterminismi
- (ii) Jos determinismi on tosi, emme ole vapaita.
<--- KOMPATIBILISTIT KIISTÄVÄT (determinismi yhdistettävissä vapauteen)
- (iii) Jos indeterminismi on tosi, emme ole vapaita
<--- LIBERTARIANISTIT KIISTÄVÄT (determinismi ei yhdistettävissä vapauteen: olemme vapaita JA Determinismi ei päde)

(J) Emme ole vapaita.

<--- KOVAT DETERMINISTIT hyväksyvät (Determinismi EI yhdistettävissä vapauteen: emme ole vapaita JA Determinismi tosi)

"Päätelmä on deduktiivisesti validi. Mutta onko se terve, ovatko premissit uskottavia. Katsotaan joitain reaktioita argumenttiin."

"ii:n kiistäminen... Ne, jotka yrittävät yhdistää vapauden ja determinismin ovat kombatilibistejä. (lauseke yllä)"

– (Sekä libertarianistit ja kovat deterministit ovat inkompatibilistejä)

"Miksi kohdistat ii ja iii seuraisi, että emme ole vapaita???"

Determinismi ja vapauden puute

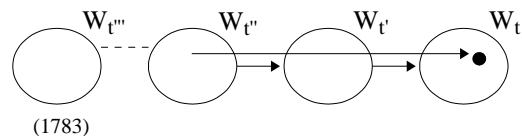
"Determinismi on sellainen periaate, jonka mukaan kaikille tapahtumille on olemassa syy."

Determ. (D1): **Kaikille** tapahtumille on syy (<--- ?)

– "Mitä tarkoittaa, että jonkin on jonkin syy? ..."

Indeterm. (I1): On olemassa tapahtum(i)a, joilla ei ole syytä.

"Miksi D:stä seuraisi se, että emme ole vapaita? Jos ajatellaan, että maailma on tapahtumien kokonaisuus, kaikki maailman tilat ovat tapahtumakokonaisuuksia. Kaikille tapahtumille on syyt. Koko maailman tila on sellainen, että se on täysin sitä edeltävien maailmantilojen määräämä."

– Vapaus edellyttää mahdollisuuden toimia toisin.

"Välttämätön ehto. Ensin huomataan, että deterministinen tilanne sulkee pois sen, että voisin toimia toimin."

– Entä indeterminismi?

"Miten motivoidaan iii-premissiä? ... Itsemäärääminen."

- Autonomia ei säily indeterministisessä maailmassa

"Jos tekoni eivät ole edellisten maailmantilojen determinoimia, eli indeterminismi, me tai kukaan muukaan ei ole tapahtumien muu...(jotain)"

"Indeterministisessä maailmassa mikään ei määrää mitään."

"Argumentti on nyt motivoitu. Kovien deterministien mielestä vapaus on vain illuusio."

"Jäljellä kaksi vastausvaihtoehtoa, kompatibilismi ja libertarismi. Seuraavalla kerralla tutkimme näitä."

Luento 8

29. lokakuuta 2003

"Jatketaan tahdonvapauden ongelmasta. Sen jälkeen Jumalan olemassaolon puolesta esitettyjä argumentteja. Sitten jotain metafysisiä ongelmia. Ehkä lopuksi vielä metaetiikasta."

"Viimeksi käsiteltiin vapaan tahdon ongelmaa. Niin determinismistä kuin indeterminismistäkin näyttää seuraavan ikäviä seuraamuksia tahdonvapauden kannalta. ... Indeterminisminkään vallitessa emme ole autonomisesti toimintaamme ohjaavia."

"Käymme läpi joitain ratkaisuyrityksiä. Ensin kompatibilismi, jonka mukaan determinismi ja vapaa tahto ovat yhteen sovitettavissa."

"Yksi esitetty ratkaisu, yleinenkin, vapaus on jonkinlaista ulkoisten

esteiden puutetta; olemme vapaita, jos mikään ulkoinen este ei estä meitä toimimasta siten kuin haluamme. --> Vapaus on halun mukaista toimintaa."

Kompatibilismi

– esim. Hobbes: Vapaus on halun mukaista toimintaa.

"Miten tällainen käsitys vapaudesta sopii yhteen deterministisen ajattelun kanssa? Determinismin mukaan kaikki teot ovat determinoituja. Käsitksemme vapaudesta sisältä... toisin toimimisen mahdollisuuden."

- G.E. Moore: Toisin toimiminen:

(P1) S olisi voinut toimia toisin.
(P2) Jos S olisi valinnut/halunnut toisin, S olisi toiminut toisin.

"Jos erilainen halu olisi determinoinut S:n toimintaa, ... Yhteensopiva D-ajattelun kanssa."

$O \Rightarrow O \Rightarrow O \Rightarrow (\text{halu } h1) \Rightarrow (\text{teko } t1)$
 $o \Rightarrow o \Rightarrow o \Rightarrow (\text{halu } h2) \Rightarrow (\text{teko } t2)$

"Jos jokin estää halun mukaisen toiminnan, subjekti ei ole vapaa."

"Esim. haluan juoda olutta, mutta joku on lukinnut jääkaappini, jolloin en voi juoda olutta, joten en ole vapaa."

"Tämä käsitys vapaudesta ulkoisten esteiden puutteessa tapahtuvana toimintana. On esitetty vastaesimerkkejä tälle vapauden analyysille."

- Vastaesimerkkejä

"Ajatellaan kompulsivista toimintaa. Esim. käsien kompulsiiivinen pesijä, narkomaani. H:t ovat tilanteessa, jossa toimintansa on halujensa ohjaamaa. Esim. narkomaani toimii halujensa määräämänä, kun ottaa ainetta, josta on riippuvainen. Eli haluaa tehdä näin. Mutta intuitiivisesti ajateltuna henkilö ei toimi vapaasti, menettänyt kontrollin toimintaansa, tekee pakonomaisesti mitä tekee."

- Narkomaani (kompulsiiivinen toiminta)

"Muuta esimerkkejä, joissa ei kompulsivista, mutta pakotettu halujen mukainen toiminta. Esim. Pekka on Vapaa-Valimassa ostamassa itselleen uusia kenkiä ja sieltä lähtiessään uudet kengät kourassa kohtaa kadulla ryöstäjän, joka sanoo kengät tai henki. subjektille nousee halu antaa kengät. Ei halua olla mies, joka kuoli kenkiensä tähden."

- Ryöstöt, uhkaukset

"Voisimme ajatella, että kyseessä ei ole vapaa toiminta."

"Tällaisilla kompatibilistisilla vapausanalyysillä vaikeus selittää tällaisia tapauksia kumpuaa ehkä siitä että analyysi on liian yksinkertainen... vapaa toimija on kontrollissa halujensa suhteen"

Pakotetut vs vapaat halut

"Kompatibilistinen analyysi on ehkä liian karkea, jotta se voisi havaita eron näiden kahden halujen välille."

"Sofistikoituneempia kompatibilistisiä analyyseja, jotka ehkä pystyvät selittämään ym. kaltaisia vastaesimerkkejä."

"Otetaan yksi analyysi Harry Frank..."

- Harry Frankfurt

- Halujen kerroksia

"Kaksi halujen kerrosta, 1. ja 2. tason. 1. tason halut...."

- 1-tason halut --> teko

"Halu antaa kengät ryöstäjälle, polttaa huumetta..."

- 2-tason halut --> 1-tason halut

"Mitä henkilö haluaa haluta. Miksi pidämme narkomaanin tilannetta ei-vapaana: hän haluaa nauttia huumetta, muttei voi halua haluta (tms). Frankfurtin mukaan voidaan tämän avulla selittää ainakin narkomaanin tapaus."

"Pakonomainen halu on halua, jota halun haltija ei halua haluta."

"Kuitenkin ryöstöesimerkki on edelleen kompastuskivi. Oliko ryöstön kohde vapaa? ... Halusiko hän haluta... 'Olen hyvin tyytyväinen siitä, että juuri tällainen halu ohjaa toimintaani.' Näyttäisi että F:n esittämässä ajatuksessa edelleen ongelmia. Jokin ryöstötapauksessa oli sellainen, mihin uhri ei olisi halunnut. Tilanne: hän ei olisi halunnut joutua siihen tilanteeseen. ... .."

"Seuraavaksi inkompatibilistisiä näkemyksiä, joissa väitetään vapauden ja D:n olevan periaatteellisesti yhteensovittamattomia."

Inkompatibilismi

"I pitää sisällään kaksi tai enemmänkin näkemystä."

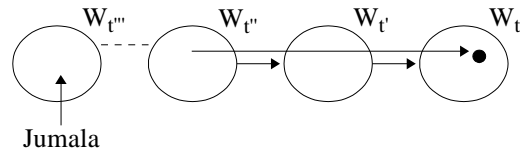
- (1) Determinismi V vapaus
- (2) ...
- (J) .....

"Täytyy valita. ... ..(??????)"

- Esim. Libertarianismi $\Rightarrow$ **Chisholm**

"Chisholmilla mielenkiintoinen käsitys vapaudesta. Mitä ovat kausaalisuhteet."

"Deterministisen tapauksen mukaan, jos kaikille tapahtumille on syy, joudumme jatkamaan kausaalisarjaa äärettömiin."

"Ääretön sarja on mahdoton, täytyy olla ensimmäinen syy.

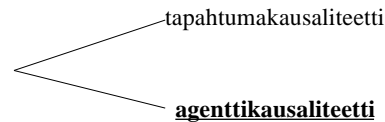
Aristoteles: liikkumaton liikuttaja. Puhutaan olioista, joka on 'itsensä syy'. Keskiajalla tästä päädyttiin Jumalaan, mikä muu ei kykene niin valtavaan suoritukseen, että voisi vauhtaa ulkoisia syitä sysäämään asiat liikkeelle."

"Chisholm: itse olemme liikkumattomia liikuttajia."

- $X \Rightarrow O$ (teko)

"Se, että olemme vapaita, tekee meistä Jumalan kaltaisia olioita, kykenemme vaikuttamattomaan vaikuttamiseen."

"Chisholm:"

"Tietäessä mielessä tämä näyttää K-analyyksiltä, koska jätetään tilaa kausaaliiteetille. Kuitenkaan ei ole, koska vapaus löytyy agenttikausaaliiteetista. D vallitsee, mutta ei siellä, missä vapaus vallitsee."

"Mitä agenttikausaaliiteetti on? Chisholm ei anna valaistusta."

- Agenttikausaaliiteetti on määrittelemätön peruskäsite. "Sellaista vain nyt on."

- Kritiikki: a dilemma riding a **chimera**

"Ilkeä kritiikki huomauttaisi... itsemääräämisen käsitteelle... Chisholmin yritys ratkaista itsemääräämisen ongelma vetoamalla agenttikausaaliiteettiin. (???)"

"Epäselvää asiaa selitetään vielä epäselvemmällä (AK:lla). Se ei voi olla peruskäsite, tai se ei ainakaan selitä mitään."

- Tapahtumakausaaliiteetti selkeä, kun taas a-kausaliiteetti epäselvä.
- Chisholm: Päinvastoin!

"Chisholm vastaa kritiikkiin. Vastaus ei ehkä kovin hyvä. Chisholm yrittää kääntää kritiikin pääläelleen: A-kausaliiteetti selvä, T-kausaliiteetti sellaista minkä opimme AK:n kautta."

"Chisholm kehottaa tarkastelemaan tapahtumakausaaliiteettitilannetta."

$O \rightarrow (A) \rightarrow (B) \rightarrow O$

"Katsomme peliä, jossa tapahtuu peliä. Pallon A liike on pallon B liikkeen syy."

Ahaa: Pallon A liike on pallon B liikkeen syy.

"Nimenomaan TK-mielessä."

"Kysymme, miksi tulemme ym. ahaa-elämykseen."

- Miksi uskomme näin?

"Chisholm: Vaikka havaitsemme pallon A ja B, ja havaitsemme sen että pallo B lähtee liikkeelle kun A koskettaa sitä, missä on syy? (tms)

- Näemmekö maailmassa SYYN?

"Muistuttaa Humen kausaliiteetin kritiikkiä. Piti kausaliiteettiä omana keksintönämme. Näemme asioita, jotka ovat yhdessä. Emme kuitenkaan näe kausaaliiteettiä niiden yhteydessä. Syynä havaitseminen on jotain mitä henkilökohtaisesti tuomme siihen. Maailmassa havaitaan vain yhdessä tapahtuvia tapahtumia, syyt ovat ... tuomiamme ..."

- Havaitsemme yhdessä esiintyviä tapahtumia, mutta syyn ja

seurauksen "luomme" itse.

"Myös Kant harrasti vastaavaa ajattelua. Syyt ja seuraukset ovat ihmismielellä olevia välttämättömiä havaitsemistapoja, joita ei maailmassa välttämättä ole."

"Chisholm in mielestä syyn ja seurauksen käyttäminen on silti aivan luontevaa. ... Miksi ylipäätään liitämme syyn ja seurauksen tapahtumia maailman tapahtumiin?"

- Miksi uskomme maailmassa olevan olevan syytä ja seurauksia?

"Eli miksi uskomme TK-hon? Chisholmin ovela...(jokin)... huomatessamme kykenevämme itse aiheuttamaa... .. Itse vapaina agenteina olemme kausaliteetin malliesimerkkejä. (huh?). ymmärrämme... mallin mukaan joka meillä on omasta toiminnastamme...(???)"

- Tapahtumakausaliteetti saadaan agenttikausaliteetista.

"Meille kausaliteetti on tuttu sen kautta, että teemme tekoja, ja näemme sen kautta maailman. ..."

"Tätä on kritisoitu monin tavoin. Chisholmin analyysi onnistuu jotakin, jotka voisivat uskoa sitä. Nerokas keksintö käyttää AG:ta."

"Nyt ollaan käsitelty metafysiikkaa nimenomaan vapaus-käsitteen osalta. Mitä vapaus on? Onko sitä? .... Ongelmallinen käsite. Ikuinen ja tyypillinen filosofinen ongelma."

"Seuraavaksi toista metafysiikassa pitkään pohdittua kysymystä, supernaturaalisen olion olemassaolosta, Jumalan."

Jumalan olemassaolo

"Ensin muutama argumentti, joilla olemassaoloa on pyritty..."

- Ontologinen todistus

"Hyvin eri tyyppinen kuin muut J:n olemassaolon puolesta esitetyt argumentit."

- T. Akvinolainen (5 tapaa)

"Uskoi pystyvänsä 5:llä eri tavalla osoittamaan, että J on olemassa. Viimeinen näistä on saanut huomiota nykypäivään saakka."

- Suunnitteluargumentti
- Pascal

"Pascalin vaaka"

- Cosmic fine-tuning

"Jumala on kosminen hienosäätäjä."

"Miksi on nähty aikaa ja vaivaa J:n olemassaolon osoittamiseen? Yksi motivaatio siinä, että niitä harjoitettiin keskiajalla ja uudella ajalla, jolloin uskonnolliset auktoriteetit olivat pinnalla. Filosofien oli käytännössä pakko käsitellä."

- Miksi argumentoida?
  - epistemologinen motivaatio
    - Descartes

"Descartes: Jumalan olemassaolon avulla voidaan voittaa skeptismi. Kun J on olemassa -->--> meillä on tietoa."

- Plantinga

"Supernaturalistinen epistemologia. Jos hyväksymme naturalismin, ajaudumme skeptismiin. Mutta jos olemme teistejä (mielellään

kristittyjä), skeptisistä argumenteista ei tarvitse huolehtia."

- Minkälainen olio J on?

- Spinoza

"Olemassa on vain yksi olio, J, ja me ja kaikki muut ovat vain sen osia, tms."

"Lähdetään tarkastelemaan J:n olemassaolon kysymystä. Erottelu:"

- a priori kokemuksesta riippumatonta
- a posteriori kokemuksesta riippuvaista tietoa

"a priori on ilman kokemusta, vain järjen käytön kautta. ... Rationalismin ja empirismin ero luonnehditaan usein näiden kahden kautta."

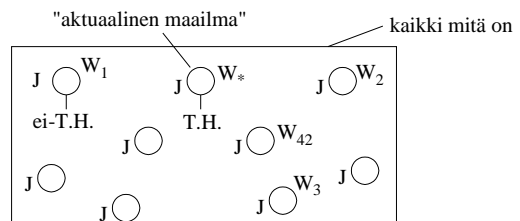
"Ontologinen todistus on a priori -argumentti. ... Tekemättä havaintoja, nojatuolissa olematta, järkeä käyttäen. Kaikki muut em. todistukset (T.A., ...) ovat a posteriorisia."

Ontologinen argumentti

"Perusajatus äärimmäisen yksinkertainen. Kiinnitetään huomiota J:n käsitteen määritelmälle. Tarkastelemalla J:n käsitteen määritelmää, saamme johtopäätökseksi, että J on välttämättä olemassa."

- Pyhä Anselmi (Monologion & Proslogion)

"Keskiajalla 1000-1100 -luvulla. Canterburyn piispa. Argumentista useita versioita. Lähdetään liikkeelle J:n käsitteestä. Klassiselle teismille tyypillistä liittyy J:n tiettyjä ominaisuuksia, kaikkivoivuus, ... Kaikki nämä sellaisia, että J ilmentää ominaisuuksia maksimaalisen täydellisellä tavalla. Täydellisyyden käsite erittäin tärkeässä roolissa."

"Mahdolliset maailmat. Aktuaalisessa maailmassa Tarja Halonen, W₁:ssä ei T.H.:ta, hän on kontingentti olio, hän ei ole olemassa kaikissa mahdollisissa maailmoissa. (kuva). Kumpi olioista (TH vai J) voisi olla täydellisempi?"

- Jumala on täydellisiin mahdollinen olio
- Olio, joka on olemassa kaikissa mahdollisissa maailmoissa on täydellisempi kuin olio, joka ei ole olemassa kaikissa m.m:ssa.

(C) Jumalan on oltava olemassa kaikissa mahdollisissa maailmoissa.

"Siispä J on välttämättömästi olemassa."

J on välttämässä olemassa.

"Siispä J on olemassa. Mutta kritiikki."

- Gaunilon kritiikki:

Anselmin argumentti antaa kätevän mahdollisuuden osoittaa mitä erilaisimpien täydellisten olioiden olemassaolo. (mm. maksimaalisen täydellisen saaren)

Luento 9

5. marraskuuta 2003

"Tänään vielä J:n olemassaoloa. Seuraavilla luennoilla mind-body -ongelmasta ja sitten ... (jotain)."

"Viime kerralta ontologinen todistus. Perustuu täydellisyyden käsitteeseen. J mahdollisimman täydellinen. Olio, joka olemassa kaikissa mahdollisissa maailmoissa on täydellisempi kuin sellainen, kuin sellainen joka vain osassa. ... J olemassa kaikissa. Katsotaan nyt yhtä kritiikkiä.."

- Gaunilon kritiikki

"Muotoilee argumentin, jonka muotoa hän pitää virheellisenä. Argumentissa pyritään osoittamaan samoin keinoin kuin Anselmin, maksimaalisen täydellisen saaren olemassaolo. Siispä Anselmin

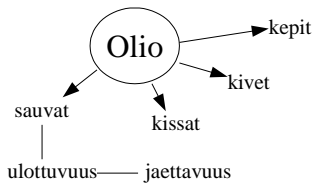
argumentin muoto on liian vahva."

- Perfektilä on täydellisin mahdollinen saari.
- Saari, joka ei ole olemassa kaikissa mahdollisissa maailmoissa on epätäydellisempi kuin saari, joka on olemassa kaikissa mahdollisissa maailmoissa.

(J) Perfektilä on välttämättä olemassa.

"Anselmin vastaus tähän kritiikkiin: ontol. argumentti voidaan muotoilla vain käyttämällä olion käsitettä, eikä päde saariin, eikä muihin. Olion käsite on 'primäärinen' (kuva). Keskiaikainen filosofi voisi sanoa, että saaren käsite pitää sisällään epätäydellisyyden käsitteen. Saaret ovat uloitteisia ja uloitteiset oliot on jaettava

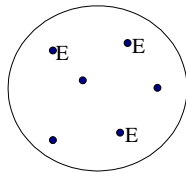
osiin. Jaettavuuteen liittyy epätäydellisyys."

"Muuta kritisoijia mm. Kant."

- Kant: olemassaolo ei ole olioiden ominaisuus.

"Anselmin argumentissa ajatus, että sellainen olio jolla on ominaisuus olla olemassa välttämättä on täydellisempi kuin olio joka ... (jotain). ... Joillain olioilla ominaisuus olla olemassa. (kuva) ... Jos taas kaikilla olioilla on ominaisuutena olla olemassa, tuntuu aika omituiselta."

- x on olemassa: x on instantioitu

"Nykyään ajatellaan, että olemassaolo ei ole ominaisuus."

"Edellä oli a priorinen todistus, katsotaan seuraavaksi a posteriorisia todistuksia."

- T. Akvinolainen (Summa Theologiae)
  - 5 tapaa

"Kaikki a posteriori -tyyppisiä argumentteja. Kaikki toistensa variaatioita. Kausaatio, perimmäinen syy."

1. Liike

- (i) Jokainen liikkuva on jonkin toisen olion liikuttama.
- (ii) Ääretön liikuttajien sarja on mahdoton.
- (iii) On olemassa liikkuvia olioita.

(J) On olemassa ensimmäinen liikuttaja.

"Liikkumaton liikuttaja. Ja hän sanoo: 'Ja tämä on se mitä kutsumme Jumalaksi.' Huomataan, että on a posteriori -argumentti: täytyy huomata, että on olemassa liikkuvia olioita. Liikkeen käsite on tässä hyvin laaja; kaikki muutos/tapahtuminen on liikettä. Kaikki muutos, missä 'potentiat aktualisoituvat.' Tarvitaan 'potentioija', joka aktualisoi potentian."

2. Syyt ja seuraukset

- (i) On olemassa syitä ja seurauksia.
- (ii) Ääretön kausaalisarja on mahdoton.
- (iii) Itsensä syy (causa sui) on mahdoton.

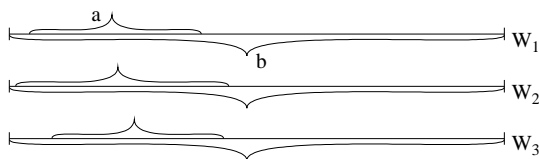
(J) On olemassa ensimmäinen syy.

3. Mahdollisuus ja välttämättömyys

"Hieman enemmän premissejä. Mielenkiintoinen mahdollisuuden käsite. Ajatus, että voimme jakaa toisistaan kontingentit ja välttämättömät oliot."

- (i) Pelkästään mahdolliset oliot eivät jonakin ajanhetkenä ole olemassa

"Mielenkiintoinen ajallinen tulkinta mahdollisuudesta. (kuva) Mahdollinen olio on olemassa vain tietyn ajan, välttämätön aina. Nykyään... tarkasteltaisiin useita mahdollisia maailmoja ... .."

- (ii) Jos kaikki oliot ovat pelkästään mahdollisia, on ajanhetki, jolloin mitään ei ole olemassa.
- (iii) Mikään ei tule olevalksi tyhjästä (ex nihilo nihil fit)

- (iv) Siispä: Jos kaikki oliot ovat pelkästään mahdollisia, nyt ei ole olemassa mitään
- (v) Jotakin on olemassa. (a posteriori -premissi)
- (vi) Siispä, on olemassa välttämätön olio

"(ii)-argumentti ongelmallinen. (kuva)"

"(Huomautuksena:) Tuomaalla ei ollut mahdollisten maailmojen käsitettä. ... .. Mahdollisten maailmojen erottaminen mahdollista myös temporaalisesti. ... .. Mahdollisista maailmoista:"

- Modaalirealismi, David Lewis: On the plurality of worlds.

"... Mahdollisten maailmojen välillä ei voi olla trafikkia. ... Lewiksen mielestä voidaan antaa ... (jotain jollekin)."

- T.H. on mahdollisesti Ranskan kuningatar

- On olemassa mahdollinen maailma, jossa T.H. on R.K.

"Lewisin mukaan muissa maailmoissa ei ole T.H.:sta. Maailmojen yli tapahtuva identifointi. Ongelmia."

"(-> palataan takaisin asiaan.)"

- (vii) Olioiden sarja, jossa jokainen saa välttämättömyytensä toiselta oliolta, on mahdoton.

(J) On olemassa itsessään/itsestään välttämätön olio.

"Tässä useita ongelmia."

4. Olioiden asteittaisuus

"Olioilla on enemmän tai vähemmän jotain ominaisuutta."

"Vertailuun tarvitaan standardi, referenssi."

- (i) On olemassa enemmän tai vähemmän hyviä (jne) olioita.
- (ii) Termejä "enemmän" ja "vähemmän" käytetään sen mukaan, kuinka lähellä olio on lajinsa täydellisintä.

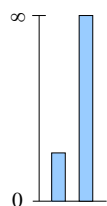
(J) On olemassa paras, jaloin, hyväntahtoisin, (jne.) olio.

"Argumentissa ongelmana, miksi pitää olla yksi olio, joka toimii referenssipisteinä kaikille lajinsa olioille. Johtaisi mm. polyteismiin."

"Pahuus on hyvyyden puutetta, privaatio. (kuva)"

"Entä ominaisuudet kuten ulotteisuus? Nämä pitäisi sulkea pois; J ei saisi olla ulotteinen."

"Yksi argumentti, josta paljon kiistelty ja nykyäänkin vielä muodissa."

5. Suunnittelu (teleologinen argumentti)

"Johdattaa hienosäätöasioihin."

- (i) On olemassa ei-älyllisiä olioita, jotka toimivat suuntautuneesti.

- "Esim. puu joka tiedostamatta kurkottautuu joen päälle."

- (ii) Oliot, joilla ei ole tietoa, eivät suuntaudu päämäärään, jollei niitä ohjaa älyllinen olio.

(J) On olemassa älyllinen olio, jonka suunnittelemina kaikki ei-älylliset päämäärähakuiset oliot toimivat.

"Suunnitteluargumentti nousi uudelleen pinnalle 1700-luvulla, kun William Paley otti sen argumenttikseen hieman eri muodossa. P:n argumentti muodostui skenaariosta, jossa fiksu alkuasukas kävelee niityllä, josta löytää kellon. Alkaa ihmettelemään mistä kyse. Huomaa, että kello näyttää aikaa, toimii hirveän hienosti. Toimii hämmästyttävällä tarkkuudella. Etsii selitystä miten tällainen objekti on tänne päätynyt. Paley ajattelee, että on luontaista päätyä ajatuksen kellon tekijästä."

- Kello & kellontekijä

"Kellon on suunnitellut jokin älyllinen olio. P:n ajatus on, että kun katsomme luontoa, erilaiset elolliset oliot toimivat kuin kello. Monimutkainen kellokoneisto, toimivat tarkasti, on päämäärä. Miten luonnon oliot ovat tulleet oleviksi?"

- Luonto on valtava kellokoneisto, joka vaatii suunnittelijan.

"Paley argumentissa on abduktiivinen päättely, parhaaseen selitykseen."

EVIDENSSI: maailmankaikkeuden toiminta
JP: Jumala on olemassa

"Havaitaan, että maailmassa on monimutkaista. ... Päättely parhaaseen selitykseen.... Jos hyväksymme johtopäätöksen, voimme tarjota evidenssille paremman selityksen kuin millään

vaihtoehtoisella selityksellä. ..."

- **Hume:** Kosmologiset argumentit virheellisiä

"Hume kritisoi vahvasti. Kaikki 'kosmologiset argumentit', joissa maailmassa havaituista asioista todistetaan J:n olemassaolo, virheellisiä. Hume'n teoksessa kritisoidaan luonnonteologiaa."

- **argumentti syistä ja seurauksista**
  - Syyn ja seurauksen käsitteet opitaan kokemuksesta.

"Meillä on kokemusta kellon rakentamisesta joten tiedämme miten sellainen syntyy. Mutta ..."

- Onko kukaan havainnoinut maailman rakentamista?

- Vertailu

"Maailma on hienosti viritetty. Voimme vertailla kelloja keskenään, mutta..."

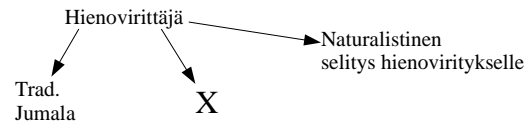
- Miten maailmoja verrataan? Jos emme kykene vertaamaan, miksi kutsumme täydelliseksi?

Cosmic fine-tuning

"Kosminen hienosäätö. Sofistikoituneempi versio suunnitteluargumentista. Mitä pidemmälle tiede edistyy, sitä helpompi on niin teistin kuin ateistinkin nähdä se, että..."

- Universumin "parametrit" ovat hienoviritteiset
- Mikäli universumin perusvakiot olisivat vähänkin erilaiset, elämä ei olisi mahdollista.
- Paras selitys sille, miksi vakiot ovat sellaiset kuin ovat, on ajatus älykkäästä hienovirittäjästä.

"Joku joka asettanut parametrit kohdalleen."

Luento 10

12. marraskuuta 2003

Mind-Body -ongelma

"Mielen ja ruumiin ongelma. Ruumiin käsite hieman ikävä. Voitaisiin puhua kappaleista."

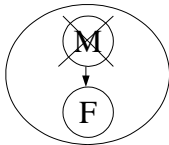
"Yritetään ensin muotoilla tämä ongelma ja sitten esittää tarkastelutapoja siihen. Monta erilaista muotoilua. Periaatejoukko, jossa sisäistä jämmitettä. (kuva1). Ratkaisuna hylätään jokin periaatteista."

"Kolme hankalasti yhteensovittavaa lausetta. Palautumattomuusperiaate, kausaalisen relevanssin periaate, sulkuperiaate."

(1) PALAUTUMATTOMUUS

- Mentaaliset tapahtumat ja ominaisuudet eivät ole redusoitavissa fysikaalisiin tapahtumiin ja ominaisuuksiin eivätkä eksplikoitavissa niiden avulla/kautta.

"On puhe reduktiosta. Metafysiikassa tai ontologiassa on keskeinen kysymys se, mitä on olemassa. Voimme lähestyä kysymystä... Keskiajalla William Occamilainen. Mitä vähemmällä tullaan toimeen, sen parempi. Ontologia täytyy jotenkin redusoida olioista."

"Jos ajattelemme mentaalisia olioita... Pyrimme kuvaamaan... Poistaa oliot... Jotain jää peruuttamattomasti selittämättä/kuvaamatta jos poistamme."

(2) KAUSAALINEN RELEVANSSSI

- Mentaaliset tapahtumat ja ominaisuudet sisältyvät muiden (mentaalisten ja fysikaalisten) tapahtumien kausaaliseen selittämiseen.

"Mentaaliset tapahtumat kausaalisesti selittävät muita mentaalisia tai fysikaalisia tapahtumia. Vaaditaan selityksissä viittaaminen mentaaliin tapahtumiin."

"Mentaaliset tapahtumat ovat kausaalisesti relevantteja."

"Kaksi ensimmäisestä periaatteesta tulevat mentaalisuuden puolelta. Ne vaikuttaisivat redusoiduimmilta ja kausaalisesti relevanteilta."

(3) SULKUPERIAATE

- Fysikaalinen maailma on kausaation ja selittämisen suhteen suljettu.
  - (ei mieli-ruumis -kausaatiota EIKÄ ruumis-mieli -kausaatiota)

"Tulee fysikaalisten tapahtumien ja ominaisuuksien ymmärtämisestä. Fysikaalinen todellisuus on fysikaalisesti suljettu; kausaalisuhteita ei vallitse fysikaalisten ja mentaalisten ... välillä."

- Tieteen kehitys

- Fysikaaliset lait ja alkuehdot riittävät selittämään ja ennustamaan minkä tahansa fysikaalisen tapahtuman.

"Sikäli kuin se on selitettävissä. Se, että emme kykene selitystä muotoilemaan ei tarkoita, etteikö se periaatteessa olisi mahdollista." "Järkeenkäypää."

"Seuraavaksi palautumattomuusperiaatteen perusteluita. On useita ominaisuuksia tai piirteitä, joiden on nähty puhuvan palautumattomuusperiaatteen puolesta."

(1) Mentaalisten tilojen privaattisuus.

"Kvalitatiivinen privaattisuus. Ajatellaan vaikka henkilöä, jossa henkilö seisoo korkean rakennuksen katolla ja pelkää, ajattelemme että vain tämä henkilö tietää miltä tuntuu kokea se pelko jonka hän kokee. Jotain lähtemättömästi henkilökohtaista."

"Tajunnan ominaisuuksia. Consciousness, tietoisuus. Sillä ominaisuuksina privaattisuus ja joitain muita, jotka puuttuvat fysikaalisilta tapahtumilta. Voidaan ajatella other minds -ongelmaa. Minulla ei episteemistä aksessia minkään muun tietoisien olion mieleen kuin itseni; olen eristyksissä muista mielistä kuin omastani."

- Fysikaaliset tapahtumat ovat julkisia.

"Intersubjektiivisia. Huomaa, että emme tässä huomioi skeptisiä ongelmia ja oletamme, että on olemassa ulkomaailma ja fysikaalisia tapahtumia."

- Mentaaliset tilat ovat intentionaalisia (aboutness)

"Suuntautuneita, niillä on jokin kohde. Ovat jostakin. Ajatukseni, että appelsiinit ovat makoisia, koskee appelsiineja. Appelsiinit ovat ajatukseni kohde."

- Semanttiset ominaisuudet (totuus)

"Ajatukseni, että appelsiinit ovat makoisia, lla on totuusarvo. Ovatko appelsiinit makoisia vai eivät."

semanttiset --> normatiivisuus (miten käsitteitä tulisi käyttää)

"Kun käytän käsitettä appelsiini, normatiivisuuden mukaan minun tulisi käyttää viitatessani vain niihin olioihin, jotka ovat appelsiineja. On olemassa oikea tapa käyttää termejä. Miten tulisi tehdä."

"Mikään fysikaalinen tapahtuma ei riitä kuvaamaan tätä normatiivisuutta, kuten ei privaattisuuttakaan."

normatiivisuus --> ei fysikaalisesti kuvattavissa

"Miksi tämä puolustaa palautumattomuusperiaatetta? Puolustaa, mikäli hyväksymme toisen periaatteen."

- Leibnizin laki

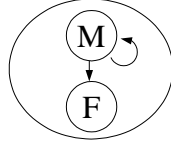
(identtisten erottamattomuus, *identitatis indiscernibilium*)

- mikäli olio a on identtinen olion b kanssa, niiden ominaisuudet ovat samat.

"Olemme löytäneet kaksi ominaisuutta, jotka mentaalisilla ovat mutta fyysikaalisilta puuttuvat."

"Tässä oli puolustus palautumattomuusperiaatteelle. Toiselle kausaalisen... periaatteella on vaikea..."

(kuva 3) "Jos tarvitaan mentaalisten tapahtumien kausaatiota, tarvitaan mentaalisia tapahtumia selittämään..... (?)"

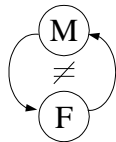
"Kaikki periaatteet vaikuttavat uskottavilta, mutta ovat ristiriitaisia, joten jostain täytyy luopua. Katsotaan muutamaa ratkaisua."

Interaktiivinen dualismi

"Jonkinlainen common sense -näkemys"

- Descartes

"Mentaalinen ja fyysikaalinen ovat kaksi toisiinsa palautumatonta todellisuutta."

"Miksi olisivat erilaiset?"

- (Desc) Mieli ja ruumis: reaalistidistinktio

"Kaksi erillistä substanssia, kykenevät tulemaan toimeen ilman toisiaan."

- Mieli ja ruumis toisistaan ontologisesti riippumattomia

"D ei ollut tietoinen Leibnizin laista, mutta..."

Jaettavuus

"Jokainen fyysikaalinen on jaettavissa osiinsa. Sen sijaan mieli ei ole. Ei ole mielekäästä puhua puolikkaasta mielestä."

Mielen käsittäminen ilman ruumiin

"Voin käsittää ruumiittoman mielen ja mielettömän ruumiin."

"On selvää, että nämä ovat interaktiossa keskenään. Fyysikaaliset asiat tuottavat mielen passioita ja mieli voi ohjata ruumista."

"Interaktiivinen dualismi johtaa ongelmiin."

- Ongelmia:

"Jos ajatellaan kausaatiota fyysikaalisessa maailmassa"

- Fyysikaalinen kausaatio tapahtuu kontaktin kautta.
- Lisäksi vaaditaan samankaltaisuutta.

"Vain samankaltaiset oliot voivat vaikuttaa toisiinsa."

"Miten fyysikaalinen maailma voi olla kontaktissa mentaalisen maailman kanssa. Fyysikaalisen ja mentaalisen maailmat ovat ominaisuuksiltaan erilaisia. Miten olion kanssa erityyppinen voi olla kontaktissa sen kanssa? D:llä erilaisia ratkaisuja. Interaktio tapahtuu käpyrauhasessa, koska se on ainoa elin jota on vain yksi. Mutta miten ulotteinen olio voi olla kontaktissa täysin ulotteettoman olion kanssa?"

- m-r & r-m -kausaaion ongelmat

Ennalta säädetty harmonia

- Leibniz

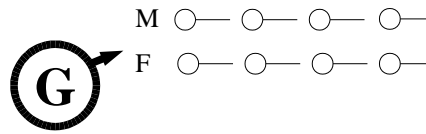
"Leibniz joka paikan höylä, joka silloin tällöin kirjoitti filosofisia juttuja. Ensimmäisen laskukoneen kehittäjä."

"Hyvin erilainen kuin Descarteen interaktiivinen dualismi. D hyväksyi pluralistisen näkemyksen, jonka mukaan on useita materiaalisia ja useita mentaalisia olioita. Leibnizillä myös pluralistinen, mutta oliot hyvin erilaisia."

- Monadit

"Monadologia. Monadit ovat sielullisia olioita. Kun jaamme

ulotteisia olioita, saamme aina ulotteisia olioita. Leibnizin mielestä .... täytyy hyväksyä mentaalisia/sielullisia perusolioita, jotka eivät ole jaettavissa. Monadit eivät kausaalissa vuorovaikutuksessa keskenään."

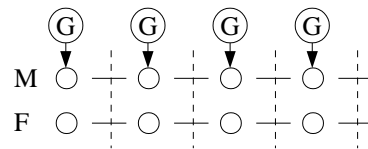
"Tapahtumat seuraavat toisiaan siten, että havaitsemme ne kausaatioiden välisenä sarjana, mutta Jumala asettanut tällaisen harmonian. Useita ongelmia, miten tässä tulee vapaa tahto mahdolliseksi. Miten mentaalinen ja fyysikaalinen eroavat toisistaan?"

Okkasionalismi

"Myös näissä hävytetään maailmasta kausaliteetti, mutta Jumala on jatkuvasti on maailman kausaalisenä syynä."

- Malebranco (n. 1600/1700 tai jotain). Geulinx, Descartes (?)

"Maailmantilat ovat toisistaan riippumattomia. J joka ajanhetki luo maailman uudestaan. Filminauha, jossa erillisiä toisistaan riippumattomia kuvia. Riippumattomien kuvien sarja tekee olon että...(jotain)."

Hobbes: Fysikalismi

"Materialismi. Pyritään redusoimaan mentaaliset tapahtumat pois. Kielletään (1)-periaate. Esim. Okkasionalismi kieltää kausaalisen relevanssin. Myös Leibniz kieltää KR:n"

- Kielletään (1)!

- Mentaalinen ON fyysikaalista

"Pätee myös toiseen suuntaan, kaksi eri tapaa viitata samaan asiaan. ="

"Tämä saanut paljon huomiota nykyfilosofiassa. Johtaa kyllä vaikeisiin ongelmiin."

- Gassendi

- 1950-luku -->

"Tulivat muotiin 1900-luvun alkupuolella. Positiivistinen tieteenfilosofinen suuntaus. Verifikationismi. Kaikki sellaiset lauseet, joilla on jokin merkitys, tulee olla empiirisesti verifioitavissa."

Gilbert Ryle: analyttinen (looginen) behaviorismi

"Behaviorismi nykyään suorastaan kiroasana, mutta... takana on filosofisia kysymyksiä joihin ei ole helppo vastata.."

Mikä tahansa lause, jossa on viittauksia mentaaliin tiloihin, voidaan tyhjentävästi kääntää kielelle, joka viittaa käyttäytymiseen tai käyttäytymisdispositioihin ("taipumuksiin käyttäytyä tietyllä tavalla")

- Esim. lause "Gilbert uskoo, että ulkoa sataa"

-->

"Gilbert pukee sadetakkia ylleen ja ottaa kaapista sateenvarjon ulos lähtiessään."

"Jälkimmäinen ei enää sisällä viittauksia mentaaliin tiloihin, kuten uskominen."

"Rileyllä joitain argumentteja AB:n puolesta"

- Rylen antimentalistisia argumentteja

A Privaattisuus

- (1) Jos privaattit mentaaliset tilat ovat käyttäytymisen syytä, meillä ei voi olla tietoa muiden mentaalisisista tiloista.
- (2) Meillä on tietoa muiden mentaalisisista tiloista.

(J) Privaattit mentaaliset tilat eivät voi olla käyttäytymisen syytä.

"Tätä vastaa on reagoitu. On ajateltu esimerkiksi, ettei (1)-premissi

pidä paikkaansa. Mentaaliset voivat olla privaateja, mutta meillä voi silti olla tietoa muiden mentaalisista tiloista."

- Premissi (1)
  - tieto muiden (privaateista) mentaalisista tiloista analogian kautta

"Meillä itsellämme on näitä tiloja... ja voimme analogian kautta päätellä että muilla on tällaisia mentaalisia tiloja. Esim. aina kun minulla on tietty mentaalinen tila, sanon ajai, ..."

"Vastattu, ovatko analogiat päteviä."

B Kategoriavirhe

"Esim. Tilanne, jossa henkilö viedään tutustumiskierrokselle TY:hyn, hänelle näytetään kirjastorakennus, erilaisia laitoksia, laitosten henkilökuntaa. Päivän päätteeksi henkilö sanoo, 'näin kirjastorakennuksen, erilaisia henkilöitä, mutta missä se yliopisto oli?' Yliopisto on eri kategoriassa."

"2. esim. Henkilö sanoo, menin ostamaan hanskan, ostin vasemman käden hanska, oikean käden hansikkaan ja hansikkaat."

'Hän tuli kotiin kyynelissä ja avoautossa.'

- "Gilbertillä on ruumis JA Gilbertillä on mieli"

"...sisältää kategoriavirheen."

"[Olisi outoa jos] kielianalyysi riittäisi selvittämään mieli-ruumis-ongelman. (Englannin kielen)"

--> Lingvistinen analyysi ei riitä metafysisen ongelman ratkaisemiseen.

"Behaviorismi karkea teoria, mutta on kehitelmiä..."

Anomalistinen monismi

- D. Davidson

"Kuoli hiljattain. Paljon vaikuttanut filosofi."

- tyyppi --- esiintymä (type --- token)

"Mennään kirjakauppaan ja ostetaan kaksi kappaletta Väinö Linnan tuntematon sotilas -kirjoja. Kirjatyyppit ovat identtiset. 'Ostin samankirjan kuin kaverini osti viime viikolla.' Tyyppi-identiteetti, muttei token-identiteettiä."

- Mentaaliset ominaisuudet (mentaalisten tapahtumien tyyppinä) eivät

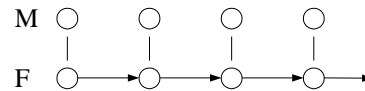
ole identtisiä fysikaalisten ominaisuuksien kanssa

- Mentaaliset **tapahtumat** ovat identtisiä fys. tapahtumien kanssa.

"Vallitsee token-identiteetti, muttei type-identiteettiä. Mentaalisen ja fysikaalisen suhde on saman tyyppinen kuin kahden Tuntemattoman sotilaan."

- mentaalisuus on kausaalisesti tehotonta

"Mentaalisesta e seuraa mitään, ei mentaalista eikä fysikaalista."

- epifenomenalismi: mentaaliset ominaisuudet ovat fysikaalisten ominaisuuksien selittämättömiä sivutuotteita.

"Davidsonilla tapahtumien teoria. Mitä on tapahtumat, mitä ominaisuudet." "Esim."

- Pelko

"Käsite joka kokoaa yhteen erilaisia tapahtumia."

- t1: Pekan koiranpelko keskiviikkona 12.11.2003 klo 20:01
- t2: Ursulan kissanpelko ...
- t3: Pekan korkeuskammo ...
- ....

"Pelkotapahtumia. Tietty mentaalinen tapahtuma. Pekka pelkäsi. Davidsonilla ajatuksena, että jokainen tapahtumista..."

- tapahtuma t1 = tapahtuma t1

"Tapahtumat ovat identtiset."

Toive

Uskomus

"Katsomalla henkilön neuraalista tilaa... ..." (TÄH?)

"Tapahtumia ei voida jakaa mentaaliin ja fysikaaliin, mutta ominaisuudet voidaan."

"Tässä esitettiin kaikenlaisia [teorioita?]. Miten valita sellainen teoria joka on pienin paha?"

Luento 11

19. marraskuuta 2003